

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

**DELOVANJE KULTURNEGA DRUŠTVA IN MOŽNOSTI
FINANCIRANJA**

Kandidat: Tadej Špehar

Številka indeksa: 04034283

Mentor: red. prof. dr. Srečko Devjak

Ljubljana, oktober 2009

POVZETEK

Kulturna društva v Sloveniji predstavljajo velik pomen za ljubiteljsko udejstvovanje Slovencev pri različnih dejavnostih. Veliko mladih, še neveljavljenih avtorjev prav skozi fazo ljubiteljske kulture pogosto preide v poklicno kulturnoumetniško delovanje.

Namen mojega diplomskega dela je predstaviti delovanje ljubiteljske kulture v Sloveniji, pri čemer to zajema zakonsko ureditev društev in njihovo delovanje ter probleme, ki jih spremljajo pri izvajanju njihove dejavnosti. Poleg tega je v diplomskem delu opisano zelo pomembno področje, in sicer financiranje društev, kjer najdemo podatke tako o finančnih sredstvih, ki so namenjena ljubiteljski kulturni dejavnosti, kot tudi samo problematiko financiranja le-te. Kot primer delovanja in financiranja kulturnega društva sem navedel KUD Oton Župančič iz Vinice.

Diplomska naloga vsebuje tudi veliko statističnih podatkov, ki sem jih dobil od Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Z njimi želim še bolj nazorno prikazati razlike opisane tematike v posameznih letih.

Ključne besede: društvo, ljubiteljstvo, kultura, ustvarjalnost, združevanje, financiranje.

SUMMARY

Cultural associations in Slovenia are very important for people's engagement in various cultural activities. Young, unknown authors often decide for a professional career in the cultural field based on their experience of a membership in a cultural association.

The purpose of the thesis is to present the functioning of cultural associations in Slovenia, including their legal status and problems they are dealing with. Special attention is given to a very important aspect of their functioning – the financing. The thesis includes information on the funds allocated to cultural activities in Slovenia and highlights the problems cultural associations are dealing with in this respect. The situation is illustrated on the example of cultural association KUD Oton Župančič Vinica.

The statistical data used to illustrate the situation over the years were obtained from the Public Fund of the Republic of Slovenia for Cultural Activities.

Key words: Association, Amateur, Culture, Creativity, Socialising, Financing

KAZALO

POVZETEK.....	ii
SUMMARY.....	iii
1 UVOD	1
1.1 Izhodišče diplomskega dela	1
1.2 Namen in cilji raziskave.....	1
1.3 Metode dela	2
1.4 Struktura dela.....	2
2 ZAKONODAJA	3
2.1 Zgodovinski razvoj.....	3
2.2 zakon o društvih	3
2.3 Registracija društva	4
2.4 Premoženje in financiranje društva.....	5
2.5 Društvo v javnem interesu	5
2.6 Prenehanje društva	6
2.6.1 Prenehanje po volji članov.....	7
2.6.2 Prisilna poravnava in stečaj	7
2.6.3 Prepoved delovanja društva	7
2.6.4 Prenehanje po zakonu	7
2.6.5 Izbris društva.....	8
2.7 Register društev	8
3 KULTURNO DRUŠTVO	12
3.1 Opredelitev pojma	12
3.2 Ljubiteljska kultura	12
3.3 Funkcije ljubiteljske kulture.....	12
3.4 Struktura dejavnosti.....	14
3.5 Obseg produkcije.....	16
3.6 Prostorska problematika	17
3.7 Način delovanja ljubiteljskih društev in skupin.....	19
3.8 Specifika delovanja kulturnih društev in skupin.....	20
3.9 Mednarodno sodelovanje.....	21
3.10 Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti-JSKD.....	22
3.11 Naloge sklada	24
3.12 Osrednji programski projekti na področju ljubiteljstva.....	24
4 FINANCIRANJE	26

4.1	Financiranje društev.....	26
4.2	Značilnosti financiranja	28
4.3	Sofinanciranje programov	30
4.4	Alokacija programskih sredstev sklada	32
4.5	Nadzor društev	33
4.6	Problemi financiranja društev	34
4.7	Finančni okvir za prihodnost	35
5	PRIMER DELOVANJA KULTURNOUMETNIŠKEGA DRUŠTVA OTON ŽUPANČIČ VINICA	37
5.1	Predstavitev društva	37
5.2	Namen in naloge društva.....	38
5.3	Organizacija društva	38
5.3.1	Folklorna dejavnost	40
5.3.2	Tamburaška dejavnost	41
5.3.3	Pevska dejavnost.....	41
5.4	Organi KUD Oton Župančič Vinica	41
5.4.1	Skupščina.....	41
5.4.2	Upravni odbor.....	42
5.4.3	Predsednik društva.....	43
5.4.4	Tajnik društva.....	43
5.4.5	Nadzorni odbor	44
5.4.6	Umetniški svet.....	44
5.4.7	Umetniški vodja.....	45
5.4.8	Disciplinska komisija	45
5.5	Financiranje društva.....	45
5.6	Pregled financ društva	47
6	ZAKLJUČEK.....	49
	LITERATURA IN VIRI.....	48
	SEZANAM TABEL IN GRAFOV.....	50
	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC.....	51
	IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA.....	52

1 UVOD

V Sloveniji je leta 2008 delovalo več kot 4000 društev. Vsako društvo potrebuje za svoje delo finančna sredstva. Kako priti do teh sredstev, pa je v domeni posameznega društva. Del finančnih sredstev društva predstavljajo javni viri, ki si jih društvo pridobi na javnih razpisih in navadno zadoščajo za pokritje zastavljenih projektov, drugi viri dohodkov pa so iz naslova članarin, daril in volil, donatorjev ter sponzorjev. V diplomskem delu bom poskušal predstaviti, kakšna je struktura finančnih sredstev posameznega društva, kako se sooča s problemi pridobivanja financ in celotno teorijo predstavil na konkretnem primeru KUD Oton Župančič Vinica.

1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA

Kulturna društva za svoje delovanje potrebujejo finančna sredstva. Ker sredstva pridobljena od Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (v nadaljevanju: JSKD) in občine zadostujejo le za pokritje osnovnih stroškov redne dejavnosti, kot so prostor, oprema, gradivo, je naloga vsakega društva posebej, da se znajde in poišče nesistemske vire financiranja, kar pomeni, da mora biti zelo dejavno pri iskanju sponzorjev in donatorjev.

V diplomski nalogi bom torej izhajal iz problema pridobivanja finančnih sredstev. Predstavil bom, na kakšen način jih društva pridobivajo, kdo jih nadzoruje pri porabi in probleme, s katerimi se srečujejo pri izvajanju svoje dejavnosti.

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Namen diplomske naloge je predstavitev ljubiteljske dejavnosti v Sloveniji. To zajema delovanje in financiranje kulturnih društev, ki se trudijo razvijati dejavnost, s katero se ukvarjajo. Za dejanski prikaz delovanja in organiziranja društva bom predstavil Kulturnoumetniško društvo Oton Župančič iz Vinice, ki se ukvarja predvsem s folklorno in tamburaško dejavnostjo. Na tem primeru bo moč videti tudi finančna poročila za pretekla leta in primerjave med njimi.

Zanimivo bo videti rezultate zastavljenih hipotez, in sicer: glede na to, da se število kulturnih društev vsako leto povečuje, bom poskušal raziskati, ali število obiskovalcev in število prebivalcev narašča hitreje kot število produkcijskih enot. Ali je res tako, bodo pokazali podatki iz prejšnjih let.

V zvezi z društvi in skupinami me bo zanimala še ena domneva, in sicer da struktura produkcijskih enot ostaja podobna oziroma nespremenjena. Iz zbranih podatkov bo razviden rezultat, za koliko se je povečalo število teh enot, če se sploh je. Če bo iz podatkov razvidno, da se število povečuje, bom lahko trdil, da je kultura v Sloveniji v razvoju.

Tretja hipoteza pa bo tudi v zvezi s financami, in sicer menim, da se sredstva lokalnih skupnosti povečujejo iz leta v leto hitreje kot sredstva iz naslova JSKD. Zanimalo me

bo, katera »institucija« namenja kulturnim društvom več denarnih sredstev, če obravnavamo obdobje zadnjih petih let.

Da se finančna sredstva povečujejo na račun zvišanja finančnih sredstev občin, pa bo moja zadnja hipoteza. Rezultat analize letnih prihodkov mi bo dal potrditev ali zavrnitev te hipoteze, pri čemer pa menim, da bi občine vsako leto morale nameniti društvom več sredstev.

1.3 METODE DELA

Za lažjo pripravo na predstavitev teh vprašanj in same naloge sem najprej opravil razgovor z direktorjem JSKD ter se z njim posvetoval glede literature in virov ter podatkov, ki sem jih nato uporabil v nalogi. Za podatke, ki sem jih potreboval v primeru KUD Oton Župančič Vinica, sem se sestal s predsednico društva in jo povprašal o gradivu, ki mi je pomagalo pri pisanju diplomskega dela. Pri delu sem si pomagal tudi s podobnimi diplomskimi nalogami, ki so bile napisane na to temo ter gradivom, ki sem ga našel v knjižnicah ter na internetu.

1.4 STRUKTURA DELA

Po pridobitvi teh informacij in materiala sem se najprej usmeril v zakonodajo, ki ureja to področje. Predvsem mislim na Zakon o društvih, ki je temeljni zakon delovanja različnih društev. Nato sledi opis kulturnega društva z vsem, kar spada zraven. To pomeni opredelitev same ljubiteljske dejavnosti, strukturo dejavnosti, problematiko, s katero se društva srečujejo, in predstavitev Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

Pomemben del diplomske naloge je v nadaljevanju tudi področje financiranja, kjer so navedeni in opisani predvsem viri sredstev, problemi pridobivanja ter finančni okvirji za prihodnost.

Da pa ne bi bilo vse le v teoriji, sem predstavil delovanje in financiranje KUD Oton Župančič iz Vinice. Naprej opredelim njihov namen in naloge, nato pa predstavim samo organizacijo društva, kar pomeni, da sem opisal dejavnosti, s katerimi se v društvu ukvarjajo. Zelo pomembno vlogo imajo tudi organi društva in finance, brez katerih si delovanja sploh ne morem predstavljati.

2 ZAKONODAJA

2.1 ZGODOVINSKI RAZVOJ

Prvi zakon o pravici združevanja, društvih in političnih društvih je bil na naših tleh sprejet leta 1867, in sicer v okviru takratne Avstro-Ogrske monarhije. V poznejšem zgodovinskem razvoju so bile civilnodružbene organizacije različno umeščene glede na razvoj in spremembe družbenopolitičnega sistema.

Po drugi svetovni vojni v obdobju državnega socializma je država v celoti bedela nad opredelitvijo in izvajanjem javnega interesa. Tako so bile zasebne, neprofitne in prostovoljske organizacije civilne družbe v celoti odrinjene na družbeni rob.

Naslednji preskok je bil leta 1974, ko je bil v duhu samoupravnega socializma in načela odprtosti za uveljavljanje najširših interesov sprejet tudi Zakon o društvih. Kljub vsem pomanjkljivostim takratnega sistema je zakon spodbudil ustanavljanje in rast društev, saj je omogočil izražanje interesov od spodaj navzgor, torej pobudo državljanov in ne več države. V ta čas sodi nastanek in razmah društev v kulturi, športu in socialnem varstvu.

Šele leta 1980 je število društev doseglo množičnost, kakršno je imelo tik pred drugo svetovno vojno. To obdobje obeležujejo nove vsebine, ki so našle izraz v gibanjih za človekove pravice, pravice manjšin, istospolno usmerjenih, pa tudi v mirovnih, ekoloških, feminističnih in duhovnih gibanjih.

2.2 ZAKON O DRUŠTVIH

Ustanavljanje društev je svobodno in v neposredni zvezi z ustavno pravico do svobodnega združevanja. Ustanovitelji samostojno sprejmejo temeljni akt (pravila, statut) društva, s katerim si društvo opredeli vsebino in način svojega delovanja. To je najvišji akt v hierarhiji splošnih aktov društva, ki ga sprejemajo člani društva in si z njim določijo tudi svoje pravice in obveznosti. Ustrezen zakon pa vsakokrat določa, katera temeljna vprašanja delovanja društva mora v njem urediti vsako društvo.

Po Zakonu o društvih (Ur.l. RS, št. 61/06, 91/08, 102/08, 58/09) je društvo samostojno in nepridobitno združenje, ki ga ustanovitelji ustanovijo zaradi uresničevanja skupnih interesov. Društvo si samo določi namen in cilje, dejavnost ter način delovanja. Odločitve o upravljanju društva pa sprejemajo člani društva. Po mojem mnenju je najpomembnejši podatek pri ustanovitvi in delovanju društev ta, da njihov namen NI pridobivanje dobička. Presežke prihodkov nad odhodki iz vseh dejavnosti in drugih virov društvo trajno namenja za uresničevanje svojega namena in ciljev in jih ne deli med člane.

Delovanje društva je javno in prostovoljno ter temelji na enakopravnosti članstva. Vsakdo lahko postane član društva pod pogoji, ki jih društvo določi v svojem temeljnem aktu.

Ni dovoljeno ustanoviti društva, katerega namen, cilji ali dejavnost merijo na nasilno spremembo ustavne ureditve, na izvrševanje kaznivih dejanj ali spodbujajo k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti, razpihovanju narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti oziroma spodbujajo k nasilju ali vojni. Prav tako ni dovoljeno ustanoviti društva, katerega namen je ustvarjanje dobička, ali društva, katerega izključna dejavnost je pridobitna dejavnost, niti ni dovoljeno delovanje takšnega društva.

Glede na pravno naravo je društvo pravna oseba zasebnega prava. Pravno osebnost društvo pridobi z vpisom v register društev.

Zastopnik društva je oseba, določena s temeljnim aktom, ki je lahko le poslovno sposobna fizična oseba.

Za obveznosti odgovarja društvo z vsem svojim premoženjem. Poleg tega pa odgovarjajo solidarno in z vsem svojim premoženjem tudi njegove odgovorne osebe, ki so v svojo korist ali korist koga drugega zmanjšale premoženje društva. Odgovorne osebe odgovarjajo do višine oškodovanja društva, ki so ga povzročile s svojim ravnanjem.

2.3 REGISTRACIJA DRUŠTVA

Za registracijo društev je pristojna upravna enota, na območju katere je sedež društva. Zahtevi za registracijo mora društvo priložiti:

- zapisnik ustanovnega zbora,
- dva izvoda temeljnega akta,
- seznam s podatki ustanoviteljev (osebno ime, EMŠO oziroma datum rojstva in spol, državljanstvo in naslov stalnega prebivališča; oziroma ime pravne osebe, identifikacijska številka, sedež in naslov sedeža ter osebno ime zastopnika pravne osebe) in njihovimi lastnoročnimi podpisi,
- naslov sedeža društva,
- podatek o pridobitvi pravne osebnosti za domače pravne osebe, ustanoviteljice društva, si pristojni organ pridobi po uradni dolžnosti.

Pristojni organ mora o zahtevi za registracijo društva odločiti v roku 30 dni od njenega prejema. Če ugotovi, da vloga ni popolna oziroma da temeljni akt ni v skladu z določbami tega zakona, društvo na to opozori in mu določi rok, v katerem mora zahtevo dopolniti. Ta rok ne sme biti krajši od 15 dni in ne daljši od treh mesecev. Če društvo v roku vloge ne dopolni, se šteje, da je zahteva za registracijo umaknjena. Pritožba zoper odločbo o registraciji društva ne zadrži vpisa v register društev.

Če društvo spremeni ime, sedež ali druge določbe temeljnega akta, zastopnika ali naslov sedeža društva, mora vložiti zahtevo za registracijo spremembe v 30 dneh od nastale spremembe ter priložiti zapisnik seje organa, na kateri so bile sprejete spremembe. Če je bil spremenjen temeljni akt, mora zahtevi priložiti dva izvoda sprememb temeljnega akta ali prečiščenega besedila temeljnega akta.

2.4 PREMOŽENJE IN FINANCIRANJE DRUŠTVA

Premoženje društva sestavljajo denarna in druga sredstva, ki jih društvo pridobi s članarino, darili in volili, prispevki donatorjev, iz javnih sredstev, z opravljanjem dejavnosti društva in iz drugih virov, njegove nepremične in premične stvari ter materialne pravice. Društvo ne sme deliti svojega premoženja članom. Vsaka delitev premoženja društva med njegove člane je nična. Če društvo pri opravljanju svoje dejavnosti ustvari presežek prihodkov nad odhodki, ga mora porabiti za uresničevanje svojega namena in ciljev oziroma za opravljanje nepridobitne dejavnosti, določene v temeljnem aktu.

Društvo lahko opravlja pridobitno dejavnost pod pogoji, ki jih za opravljanje te dejavnosti določa zakon. Določena mora biti v temeljnem aktu in mora biti povezana z namenom in cilji, kot dopolnilna dejavnost nepridobitni dejavnosti društva ter se lahko opravlja le v obsegu, potrebnem za uresničevanje namena in ciljev oziroma za opravljanje nepridobitne dejavnosti. Šteje se, da je pridobitna dejavnost povezana z namenom in cilji društva, če lahko neposredno pripomore k uresničevanju le-teh, pri čemer doprinos ni izključno v zagotavljanju prihodkov društva. Kot dopolnilna dejavnost nepridobitni dejavnosti društva se šteje tista pridobitna dejavnost, ki skupaj z nepridobitno dejavnostjo sestavlja določeno storitev ali dosežek oziroma zagotavlja boljšo izkoriščenost osnovnih sredstev društva.

Društvo mora zagotavljati podatke o svojem finančnem in materialnem poslovanju na način in v obliki, ki ju določi s temeljnim ali posebnim aktom, v skladu z zakonom in računovodskim standardom za društva.

2.5 DRUŠTVO V JAVNEM INTERESU

Društvu se lahko podeli tudi status društva, ki deluje v javnem interesu, če deluje na področju kulture, vzgoje in izobraževanja, zdravstvenega varstva, socialnega varstva, izvajanja družinske politike, varstva človekovih pravic, varstva okolja, varstva živali, športa, obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, gospodarstva, kmetijstva, gozdarstva, veterinarstva ali prehrane, zunanjih zadev, razvoja demokracije ali na drugih področjih, če njihovo delovanje presega interese njegovih članov in je splošno koristno. Društvu se podeli status, če izpolnjuje naslednje splošne pogoje:

- da njegovi ustanovitelji in člani niso pravne osebe javnega prava;
- da ima dejavnost, ki je v javnem interesu, opredeljeno v temeljnem aktu;
- da je registrirano in deluje najmanj dve leti pred vložitvijo vloge za pridobitev statusa;
- da je sredstva zadnji dve leti pretežno uporabljalo za opravljanje te dejavnosti in da je redno izvajalo programe, projekte ali druge aktivnosti za uresničevanje namena in ciljev, ki so v javnem interesu;
- da ima izdelane programe bodočega delovanja;
- da lahko izkaže pomembnejše dosežke svojega delovanja.

S posebnim zakonom se lahko tudi podrobneje opredeli področje delovanja oziroma dejavnosti, ki so v javnem interesu, in se lahko določijo tudi posebni pogoji za pridobitev tega statusa.

O podelitvi statusa društva v javnem interesu odloči ministrstvo, pristojno za področje, na katerem društvo deluje. O podelitvi statusa društva v javnem interesu mora pristojno ministrstvo v osmih dneh obvestiti pristojni organ. O pritožbah zoper odločbe pristojnega ministrstva odloča Vlada Republike Slovenije.

Vlogo za podelitev statusa društva v javnem interesu društvo poda pri pristojnem ministrstvu. Vlogi mora priložiti:

- kopijo veljavnega temeljnega akta društva, ki je v zbirki listin registra društev;
- osebno ime, EMŠO oziroma datum rojstva in spol, državljanstvo in naslov stalnega prebivališča oziroma začasnega prebivališča zastopnika društva, ki je vpisan v register društev, če v Republiki Sloveniji nima stalnega prebivališča;
- poročilo o delu, iz katerega mora biti razvidno izvajanje programov, projektov in drugih aktivnosti, ki jih je društvo izvajalo v javnem interesu v zadnjih dveh letih, in o porabi sredstev za njihovo doseganje;
- letno poročilo društva za zadnji dve leti;
- sprejeti program prihodnjega delovanja na teh področjih;
- dokazilo o rezultatih svojega delovanja;
- morebitna druga dokazila o izpolnjevanju pogojev, ki jih določa posebni zakon.

Pristojno ministrstvo si v postopku podelitve statusa društva v javnem interesu iz uradne evidence pridobi podatek o registraciji društva, ustanoviteljih in zastopniku društva.

Društvu se lahko tudi odvzame status društva v javnem interesu, če:

- ne izpolnjuje več pogojev, določenih v 30. členu tega zakona in v posebnih predpisih oziroma ne opravlja več dejavnosti v javnem interesu;
- kljub opozorilu pristojnega ministrstva tudi v naknadnem roku 30 dni ne izpolni obveznosti iz 33. člena tega zakona;
- se podeljenemu statusu pisno odreče.

2.6 PRENEHANJE DRUŠTVA

Društvo lahko preneha na naslednje načine:

- po volji članov,
- s spojitvijo z drugimi društvi,
- s pripojitvijo k drugemu društvu,
- s stečajem,
- na podlagi sodne odločbe o prepovedi delovanja ali

- po samem zakonu.

2.6.1 Prenehanje po volji članov

Društvo preneha, če zbor članov sprejme sklep o prenehanju društva. O sklepu mora zastopnik društva v 30 dneh obvestiti pristojni organ in zahtevati izbris društva iz registra društva. Zahtevi in sklepu mora priložiti poročilo o razpolaganju s premoženjem društva, iz katerega je razviden obseg sredstev in drugega premoženja društva, način poravnave vseh obveznosti društva, višina neporabljenih javnih sredstev, način njihove vrnitve proračunu in način prenosa preostanka premoženja društva na prevzemnika premoženja.

Pristojni organ objavi sklep o prenehanju društva na oglasni deski organa in v informacijskem sistemu za sprejem vlog, vročanje in obveščanje državnih organov, lahko pa tudi na drug običajen način. V objavi mora biti navedeno, da lahko upniki obvestijo pristojni organ o svojih terjatvah, ki jih imajo do društva, v roku 30 dni od dneva objave, sicer bo izdana odločba o izbrisu društva iz registra društev.

2.6.2 Prisilna poravnava in stečaj

Če je društvo dalj časa plačilno nesposobno ali prezadolženo, se nad njim lahko opravi stečajni postopek po predpisih, ki urejajo prisilno poravnavo, stečaj in likvidacijo. Pred začetkom stečajnega postopka in med njim lahko društvo upnikom predlaga sklenitev prisilne poravnave.

Nad društvom v javnem interesu se lahko opravi stečajni postopek le po predhodnem soglasju pristojnega ministrstva.

2.6.3 Prepoved delovanja društva

Društvu, katerega namen, cilji ali dejavnost merijo na nasilno spremembo ustavne ureditve na izvrševanje kaznivih dejanj, spodbujajo k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti oziroma k nasilju ali vojni in katerega namen je pridobitna dejavnost in ustvarjanje dobička, se delovanje s sodno odločbo prepove.

2.6.4 Prenehanje po zakonu

Društvo preneha po samem zakonu, če dejansko preneha delovati oziroma če je bilo v razdobju petih let dvakrat pravnomočno kaznovano za prekrške, kot so:

- da presežka prihodkov nad odhodki ne porabi za uresničevanje namena in ciljev oziroma opravljanje nepridobitne dejavnosti, določene v temeljnem aktu,
- da premoženje društva deli med svoje člane.

2.6.5 Izbris društva

Društvo, ki je prenehalo zaradi spojitve ali pripojitve, se iz registra društev izbriše na podlagi odločbe o registraciji novega društva oziroma odločbe o registraciji pripojitve društva. Upniki, katerih terjatve do društva pred izbrisom društva iz registra društev niso bile poplačane, lahko v roku enega leta od izbrisa društva iz registra društev zahtevajo poplačilo od pravne osebe, na katero je bilo premoženje preneseno, do višine tega premoženja.

2.7 REGISTER DRUŠTEV

Društva se vpisuje v register društev. Register sestavljata registrska knjiga in zbirka listin. Za vodenje registra je pristojna upravna enota, v kateri društvo deluje, za vodenje centralnega registra pa ministrstvo, pristojno za notranje zadeve. Registrska knjiga se vodi kot centralna informatizirana zbirka podatkov za območje Republike Slovenije.

V registrsko knjigo se vpišejo naslednji podatki:

- zaporedna številka vpisa v register (registrska številka);
- matična številka društva;
- šifra vrste društva;
- ime društva, sprememba imena in datum ter številka odločbe o spremembi;
- sedež (izbrani kraj poslovanja) društva, sprememba sedeža ter datum in številka odločbe o spremembi;
- naslov sedeža društva (ulica in hišna številka z dodatkom), sprememba naslova sedeža in datum ter številka odločbe o spremembi;
- datum in številka odločbe o vpisu društva v register;
- pripojitev drugega društva z datumom in številko odločbe o vpisu pripojitve društva;
- osebno ime, EMŠO oziroma datum rojstva in spol, državljanstvo ter naslov stalnega prebivališča oziroma začasnega prebivališča zastopnika društva, sprememba zastopnika društva in datum ter številka odločbe o spremembi in sprememba osebnih podatkov zastopnika ter datum in številka odločbe o spremembi, če je o spremembi izdana odločba;
- datum sprejema sklepa o ustanovitvi društva in temeljnega akta društva, datum in številka odločbe o spremembi temeljnega akta;
- prenehanje društva po določbi 41. in 42. člena Zakona o društvih in datum ter številka odločbe;
- datum in številka odločbe, izdane po določbah predpisov, ki urejajo prisilno poravnavo, stečaj in likvidacijo in se v register društev na podlagi teh predpisov vpiše po uradni dolžnosti;
- datum in številka odločbe o izbrisu društva iz registra, datum in številka odločbe o registraciji društva, ki je nastalo s spojitvijo dveh ali več društev,

- oziroma o registraciji pripojitve društva, na podlagi katere je društvo prenehalo, in upravna enota, ki je izdala odločbo, če ta ni pristojni organ;
- ime in sedež pravnega naslednika društva, ki je prenehalo s spojitvijo z drugimi društvi oziroma s pripojitvijo k drugemu društvu.

V zbirki listin registra društev se listine vodijo posebej za vsak subjekt vpisa v posebnem ovoju, ki se označi z zaporedno številko vpisa v register (registrska številka) oziroma v evidenco. Listine, ki se nanašajo na posamezni subjekt vpisa, se v ovoje vlagajo kronološko glede na vpise v register oziroma evidenco. Zbirke listin se lahko vodijo tudi v informatizirani obliki.

Register društev je namenjen vpisu in javni objavi podatkov o pravno pomembnih dejstvih o društvih. Vsi podatki vpisani v register društev so javni in jih sme vsakdo pregledovati, prepisovati ali zahtevati njihov izpis. Za podatke zbirk listin pa veljajo določbe predpisov, ki urejajo varstvo osebnih podatkov.

Društva se za analitične in statistične potrebe razvrščajo v skupine in podskupine glede na vrsto društev (šifrant vrst društev). Razvrščajo se na podlagi namena ustanovitve in ciljev ter nalog, določenih v temeljnem aktu tako, da se jim določi šifra skupine in podskupine. Določbe, ki se nanašajo na razvrščanje društev v registru društev, se uporabljajo tudi za razvrščanje podružnic tujih društev.

Pristojni organ ob vpisu društva v register društev razvrsti društvo v skupino in podskupino na podlagi enotne metodologije. Pri razvrstitvi društva pristojni organ upošteva v temeljnem aktu opredeljeni namen in cilje društva. Če ima društvo v temeljnem aktu opredeljenih več namenov oziroma različne cilje, pa po glavnem namenu oziroma ciljih. Če na podlagi namena in ciljev društva ni mogoče razvrstiti, se pri razvrstitvi upoštevajo tudi naloge društva, določene v temeljnem aktu. Razvrstitev društva se z določeno šifro vrste društva vpiše v register društev oziroma register podružnic tujih društev.

Društva se razvrščajo v naslednje skupine in podskupine:

- V skupino 0100 – športna in rekreativna društva – in ustrezno podskupino se razvrščajo vsa društva s področja tekmovalnega in rekreativnega športa, rekreacije oziroma miselnih športov (npr. šah, bridž, go) in drugih, s fizično aktivnostjo povezanih dejavnosti, z namenom sprostitve in ohranjanja zdravja ter moči (npr. biljard, paint-ball, body-building, orientacija, preživetje v naravi in druge dejavnosti).
- V skupino 0200 – društva za pomoč ljudem – in ustrezno podskupino se razvrščajo vsa društva, katerih namen oziroma cilji delovanja so humanitarni, dobrodelni ali drugače namenjeni ljudem, potrebnim materialne ali nematerialne pomoči oziroma samopomoči, zaradi materialne oziroma duševne stiske, invalidnosti, bolezni, zasvojenosti ali drugih podobnih razlogov.

V to skupino se ob izpolnjevanju splošnih kriterijev razvrščajo tudi društva za pomoč v stiski – SOS telefoni, društva rejnikov in posvojiteljev, društva za

- krajevno samopomoč, razen strojnih združenj, društva, namenjena preventivi na teh področjih, in druga podobna društva.
- V skupino 0300 – kulturna in umetniška društva – in ustrezno podskupino se razvrščajo vsa društva, katerih namen oziroma cilji delovanja so ustvarjanje, poustvarjanje in posredovanje del estetske vrednosti vseh zvrsti. V to skupino se ne razvrščajo društva ljubiteljev kulture in umetnosti oziroma oboževalcev izvajalcev.
  - V skupino 0400 – znanstvenoraziskovalna, izobraževalna, strokovna in poklicna društva – in ustrezno podskupino se razvrščajo vsa društva, katerih namen oziroma cilji delovanja so razvoj znanosti oziroma stroke ter popularizacija njihovih dosežkov in vzgoja, izobraževanje ter usposabljanje na različnih področjih, razen vzgoje in izobraževanja na področju mejnih ved. V to skupino se razvrščajo samo tista poklicna društva, katerih namen oziroma cilji delovanja izpolnjujejo pogoje te skupine. Prav tako se v to skupino razvrščajo tudi društva gospodarskih rejcev živali in pridelovalcev industrijskih in drugih rastlin (društva za razvoj kmetijstva).
  - V skupino 0500 – društva za varstvo okolja, gojitev in vzrejo živali in rastlin – in ustrezno podskupino se razvrščajo vsa društva, katerih namen in cilji delovanja so proučevanje, ohranjanje in varstvo narave oziroma okolja, vključno z ekologijo, lov, gojitev prosto živečih živali in čebel ali ljubiteljska vzreja živali (kinološka, felinološka, ornitološka, društva drugih ljubiteljskih rejcev živali ter druga podobna društva), preprečevanje nasilja nad živalmi in gojitev ali nabiranje rastlin (društva vrtičkarjev, drugih ljubiteljskih gojiteljev rastlin, zeliščarjev in druga podobna društva).
  - V skupino 0600 – stanovska društva – in ustrezno podskupino se razvrščajo vsa društva, katerih namen oziroma cilji delovanja so povezovanje, druženje in uveljavljanje interesov ljudi istega stanu oziroma poklica.
  - V skupino 0700 – društva za razvoj kraja – in ustrezno podskupino se razvrščajo vsa društva, katerih namen oziroma cilji delovanja so kulturni in ekonomski razvoj določenega kraja oziroma območja, urejanje krajine in ohranjanje kulturne dediščine. V to skupino se ob izpolnjevanju splošnih kriterijev razvrščajo tudi društva, ki se ukvarjajo z muzejsko dejavnostjo (druga društva za razvoj kraja).
  - V skupino 0800 – nacionalna in politična društva – in ustrezno podskupino se razvrščajo vsa društva, katerih namen oziroma cilji delovanja so ohranjanje in razvijanje nacionalne zavesti, oblikovanje, širjenje in uveljavljanje političnih in drugih idej oziroma stališč o vprašanih javnega ali skupnega pomena, varstvo človekovih pravic, vključno z varstvom potrošnikov ter razvijanje mednarodnega povezovanja in sodelovanja. V to skupino se razvrščajo tudi društva, ki razvijajo kulturno, športno ali drugo dejavnost, če njihovi cilji oziroma nameni izpolnjujejo kriterije te skupine (nacionalna društva).
  - V skupino 0900 – društva za duhovno življenje – in ustrezno podskupino se razvrščajo vsa društva, katerih namen oziroma cilji delovanja so poglobljanje in utrjevanje vere, duhovni razvoj ljudi (teozofska društva, društva za meditacijo, društva za jogo in druga podobna društva), osveščanje in spodbujanje za večjo kakovost življenja (zdrava prehrana, medsebojni odnosi,

naturizem in druga podobna področja dejavnosti oziroma gibanja) in razvoj ali uporaba mejnih ved (radiestezijska, bioenergetika, astrologija, numerologija, tai-chi in druge podobne dejavnosti).

3 KULTURNO DRUŠTVO

3.1 OPREDELITEV POJMA

Društvo lahko najbolj splošno opredelimo kot organizacijsko obliko nepolitičnega interesnega združevanja ljudi (državljanov). V društva se posamezne osebe vključujejo prostovoljno z namenom zadovoljevanja kulturnih, športnih, humanitarnih, umetniških, strokovnih in drugih potreb. Delovanje v društvu je praviloma prostovoljno in ljubiteljsko.

Društvo je ena izmed najpogostejših oblik uveljavljanja pravice do svobodnega združevanja v našem pravnem sistemu. Povezovanje osebnih interesov posameznika ali skupin posameznih občanov z drugimi družbenimi interesi lahko pomembno vpliva k uresničevanju vrednot, ki so pomembne za razvoj svobodne družbe in za vsakega posameznika.

Pravico do zbiranja in združevanja ureja Ustava RS v 42. členu, kjer je zapisano, da ima vsakdo pravico, da se svobodno združuje z drugimi in da je zagotovljena pravica do mirnega zbiranja in javnih zborovanj.

Pomen te pravice je med drugim v tem, da je mogoče tudi s pomočjo svobodnega združevanja državljanov zagotoviti učinkovito zaščito interesov posameznikov, ki bi bili (vsak zase) sicer prešibki, da bi jih lahko uveljavili sami.

3.2 LJUBITELJSKA KULTURA

Ljubiteljsko kulturo lahko opredelimo kot množično organizirano prostočasno kulturno udejstvovanje, ki ima v občini specifično tradicijo, zlasti z vidika ohranjanja nacionalne kulturne identitete, tako v mejah občine kot izven. Najznačilnejša funkcija ljubiteljstva je kulturna ustvarjalnost in poustvarjalnost. Veliko mladih, še neuveljavljenih avtorjev prav skozi fazo ljubiteljske kulture pogosto preide v poklicno kulturno-umetniško delovanje. Nekoč je bila s svojo produkcijo v lastnem okolju edini organizator in posrednik kulturnih dogodkov. Ljubiteljska kultura sama po sebi predstavlja kakovostno preživljanje prostega časa.

3.3 FUNKCIJE LJUBITELJSKE KULTURE

Najpomembnejša funkcija ljubiteljske kulture je zame **kakovostno preživljanje prostega časa**, torej razvijanje družabnega življenja ob kulturnem udejstvovanju. V tem smislu ima vključevanje v kulturne skupine močan socializacijski pomen, omogoča uveljavitev tudi tistim družbenim skupinam in posameznikom, ki v vsakdanjem delovnem ali družinskem okolju ne dosejajo osebnega zadoščenja in potrditve.

Zelo pomembna funkcija ljubiteljske kulturne dejavnosti je tudi **kulturna ustvarjalnost in poustvarjalnost**. Vrsta kulturnih skupin skuša neinstitucionalni in

nepoklicni status izkoristiti za polno svobodo ustvarjanja in eksperimentiranja. Take skupine se pojavljajo predvsem na področju gledališča in lutkarstva ter sodobnega plesa. Pogosto gre za prve ustvarjalne korake mladih še neveljavljenih avtorjev, ki skozi fazo kulturnega ljubiteljstva pogosto preidejo v poklicno kulturno-umetniško delovanje. V okviru klasičnih društvenih pojavov (pevske zbori, pihalni orkestri, folklorne skupine) pa izdvojeni najboljši dosežki vrhunskih ansamblov – po zaslugi vrhunskih strokovnih vodij in zaradi značilnega pristopa k delu – predstavljajo enakovredno vzporednico poklicnim ansamblom oz. ustanovam.

Svojo funkcijo ima tudi **kulturna vzgoja in izobraževanje**. Tako aktivno kot pasivno kulturno udejstvovanje zahteva določeno znanje, ki ga velika večina ljubiteljskih kulturnikov ali ljubiteljev umetnosti ni pridobila z rednim šolanjem. Med osnovnimi dejavnostmi kulturnih društev in njihovih asociacij so vedno tudi kulturno-izobraževalni in vzgojni programi na višji in nižji ravni. Prvotno so bili namenjeni zgolj potrebam članov in strokovnih vodij, torej za realizacijo lastnih programov. Dostikrat so imeli ti programi poleg kulturnih še druge vsebine, od narodno-obrambnih do političnih in ideoloških. V zadnjih obdobjih pa dobivajo pomen neformalnih in dopolnilnih vzgojnih in izobraževalnih programov za najširši krog ljudi, tako mladine kot odraslih.

Ljubiteljska kulturna društva in njihove asociacije so pomemben dejavnik tudi z vidika **dostopnosti kulturnih vrednot**. Pred obdobjem elektronskih medijev in v času omejenih možnosti komunikacije (bodisi zaradi slabe prometne infrastrukture, nizkega osebnega standarda ali omejene svobode gibanja) so bila s svojo produkcijo za svoje okolje edini organizator in posrednik kulturnih dogodkov. Danes pa uresničujejo svojo vlogo na drugi ravni, predvsem v kulturnem posredništvu oziroma vzpostavljanju neposrednih stikov z "živo" kulturno ustvarjalnostjo.

3.4 STRUKTURA DEJAVNOSTI

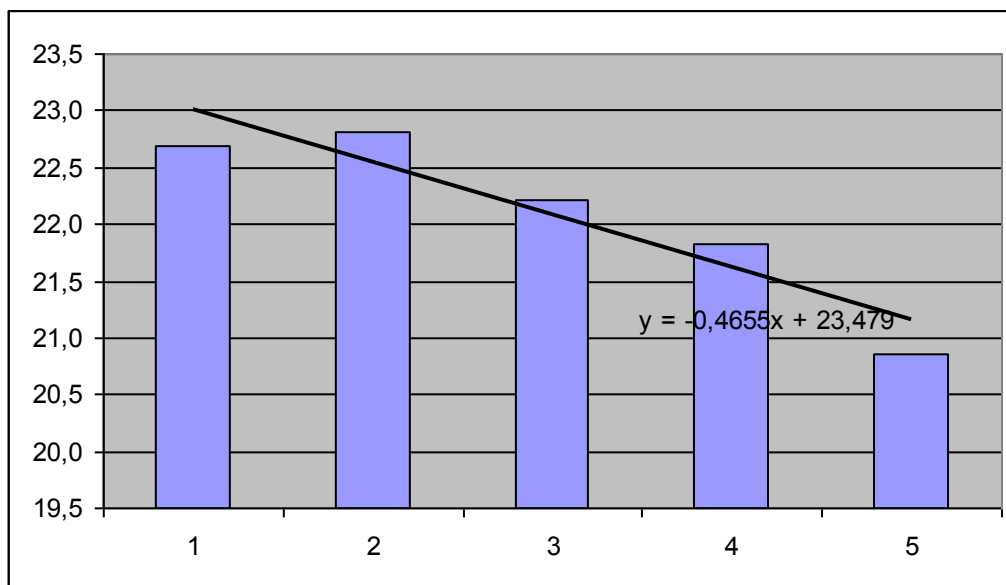
Osnovna organizacijska oblika ljubiteljske kulturne dejavnosti je bila vseskozi kulturno društvo.

Tabela 1: Struktura dejavnosti

	Leto 2004	Leto 2005	Leto 2006	Leto 2007	Leto 2008	Indeks 2008/2004	Povprečna letna stopnja rasti
Število produkcijskih enot (društev in skupin)	3.983	4.114	4.363	4.500	4.744	119,1	4,5 %
Glasbena dejavnost, vokalna in instrumentalna	1.664	1.671	1.744	1.792	1.864	112,0	2,9 %
Gledališka in lutkovna	493	500	533	554	587	119,1	4,5 %
Folklorna (+ dediščina)	458	543	601	644	667	145,6	9,9 %
Filmska	38	40	49	62	64	168,4	13,9 %
Plesna	177	166	193	198	224	126,6	6,1 %
Likovna	227	235	266	290	316	139,2	8,6 %
Literarna	148	151	159	160	171	115,5	3,7 %
Večzvrstno, razno, drugo	778	808	818	800	851	109,4	2,3 %
Število članov	90.386	93.862	96.940	98.221	98.957	109,5	2,3 %
Število obiskovalcev	2.391.531	2.557.352	2.752.820	2.848.867	3.018.176	126,2	6,0 %
Število prebivalcev	1.997.590	2.003.358	2.010.377	2.025.866	2.032.362	101,7	0,4 %
Število oviskov na prebivalca	1,2	1,3	1,4	1,4	1,5	124,0	5,5 %
Število članov/produkcijsko enoto	22,7	22,8	22,2	21,8	20,9	91,9	-2,1 %

Vir: JSKD (2009)

Graf 1: Prikaz števila članov glede na število produkcijskih enot

Vir: JSKD (2009)

Po podatkih iz leta 2007 v državi deluje 4.500 kulturnih društev in skupin, ki imajo skupaj 98.221 dejavnih članov.

Kot je razvidno iz zgornje tabele, je najbolj razvito glasbeno področje, kot so razni zbori, godbe in drugi instrumentalni sestavi, in sicer jih je skupaj slabih 1.800. Zborov je skupaj 960, od tega 330 mešanih, 210 moških, 115 ženskih, 86 oktetov in 156 vokalnih skupin. Na tem področju deluje tudi 140 pihalnih orkestrów in godb, 45 simfoničnih, godalnih in harmonikarskih orkestrów ter 35 tamburaških orkestrów. Deluje tudi 690 otroških in mladinskih zborov, ki pa so večinoma organizirani po šolah, in sicer 360 otroških, 260 mladinskih, 70 dekliških in mladinskih mešanih zborov. Okoli 300 skupin pa se ukvarja tudi z drugo glasbeno dejavnostjo, kot so mladinske rockovske skupine, manjše vokalno-instrumentalne zasedbe in eksperimentalni krožki, številni so tudi organizatorji glasbenih prireditev.

Na gledališkem področju deluje 554 društev in skupin, dobra polovica je odraslih. Predvsem z lutkarstvom se ukvarja večina mladih, kajti odraslih skupin je okoli 20 in okoli 60 mladinskih.

Naslednje je folklorno področje, kjer imamo 644 društev in skupin, od tega je 287 folklornih skupin (160 odraslih in 130 mladinskih), 160 skupin ljudskih pevcev in/ali ljudskih godcev ter 154 skupin, ki se ukvarjajo z raziskovanjem in varovanjem dediščine.

Na filmskem področju najdemo več kot 60 društev in skupin. Tukaj je tudi več kot 80 mladinskih kulturnih centrov, ki posebej podpirajo video in filmsko dejavnost.

Izredno razvit je sodobni ples. V tej dejavnosti je bilo leta 2007 registriranih 149 plesnih in 52 mažoretnih skupin.

Likovna dejavnost je sicer po naravi stvar posameznikov, vendar popis navaja 290 društev in skupin. 180 skupin je na področju upodabljaljajočih umetnosti in 43 klubov in skupin, ki se ukvarjajo s fotografijo.

Naprej omenimo tudi literarno področje, kjer deluje 160 različnih krožkov, skupin in društev, ki se ukvarjajo z literarnim ustvarjanjem, recitatorstvom, novinarstvom in (samo)založništvom.

Vrsta društev pa goji večvrstno (multimedijsko) dejavnost – neposredno se je kot takih opredelilo 61 produkcijskih skupin. Mnoga kulturna društva – 677 – se niso opredelila po navedenih področjih dejavnosti. Gre za splošno kulturno delo v različnih oblikah kulturnega druženja in udejstvovanja, ki tudi ni tako neposredno navezano na formalizirano članstvo. Sem spadajo tudi različni kulturni klubi, knjižnice in podobno.

Glede hipoteze 1 »Obiski in število prebivalcev narašča hitreje kot število produkcijskih enot« lahko povem, da podatki v tabeli 1 kažejo, da je število produkcijskih enot za slabih 18 % večje, če primerjamo leti 2008 in 2004 (to zavrača mojo tezo), vendar pa je na drugi strani število obiskovalcev leta 2008 glede na leto 2004 naraslo za 5 %, kar pa potrjuje mojo tezo. Torej iz zbranih in analiziranih podatkov lahko podam ugotovitev, da je ta hipoteza DELOMA POTRJENA.

Hipoteza 2: »Struktura produkcijskih enot ostaja iz leta v leto podobna oziroma nespremenjena.« Za to hipotezo lahko povem, da je OVRŽENA, ker je iz zbranih podatkov razvidno, da se število produkcijskih enot iz leta v leto povečuje. Če pogledamo leto 2008, je to število za 19,11 % večje kot v letu 2004.

3.5 OBSEG PRODUKCIJE

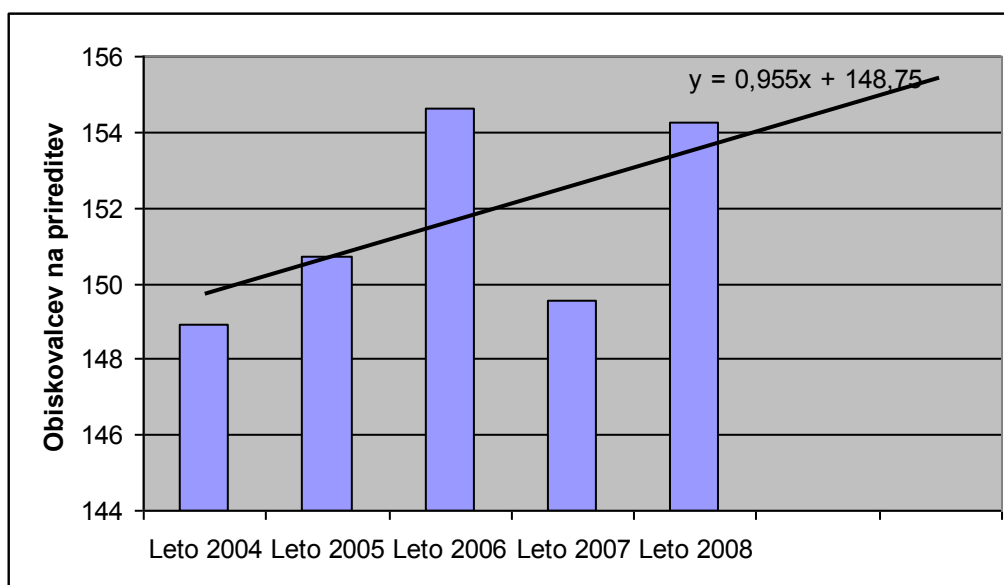
Društva in skupine imajo bogato, raznovrstno in zelo obsežno produkcijo. Po podatkih iz leta 2007 so v Sloveniji pripravila 19.050 prireditev, na katerih je bilo 2.848.867 obiskovalcev. Izvedla so tudi več kot 18.000 t. i. gostovanj, torej nastopov izven lastnega okolja. Glede na to, koliko obiskovalcev je obiskovalo prireditve, lahko vidimo, da se število giblje pri približno 150 obiskovalcih na prireditev. Vendar pa je iz teh podatkov videti, da je največ obiskovalcev na prireditev bilo leta 2006, in sicer 154,63, kar pa je zanemarljivo malo glede na ostala leta. Iz tabele 2 je razvidna povprečna letna stopnja rasti števila izvedenih prireditev, ki znaša 5,1 %, in rast števila obiskovalcev, ki pa je 6,0 %.

Tabela 2: Obseg produkcije v letih 2004-2008

	Leto 2004	Leto 2005	Leto 2006	Leto 2007	Leto 2008	Indeks 2008/2004	Povprečna letna stopnja rasti
izvedenih prireditev	16.058	16.970	17.803	19.050	19.564	121,8	5,1 %
število obiskovalcev	2.391.351	2.557.352	2.752.820	2.848.867	3.018.176	126,2	6,0 %
<i>obiskovalci na prireditev</i>	<i>148,92</i>	<i>150,7</i>	<i>154,63</i>	<i>149,55</i>	<i>154,27</i>	103,6	0,9 %

Vir: JSKD (2009)

Graf 2: Dinamika razvoja obiska prireditev

Vir: JSKD (2009)

3.6 PROSTORSKA PROBLEMATIKA

Prostori so ena temeljnih predpostavk uspešnega in učinkovitega delovanja kulturnega društva. V razmerju z ustanovami in poklicnimi organizacijami na področju kulture so namreč ljubiteljske skupine in združenja ob svoji široki razprostranjenosti in številčnosti v veliki meri bistveno odvisna od materialnih razmer v okolju svojega delovanja. Prostorski pogoji, oprema in informacijska odprtost in povezanost v bistveni meri določajo obseg, uspehe in učinke dejavnosti.

Upoštevajoč področje, na katerem deluje posamezno ljubiteljsko kulturno društvo ali skupina, so prostorske potrebe zelo raznolike, tako po velikosti in tehnični

opremljenosti, kot tudi z vidika dostopnosti. Obstaja vrsta dejavnosti, ki jih je mogoče brez večjih težav gojiti v katerih koli javno dostopnih prostorih, celo brez znatnejših prilagoditev. Nekatere dejavnosti pa potrebujejo prav specifične pogoje ali obsežne prilagoditve. Marsikdaj je možno komplementarno uporabljati prostore za več zvrsti ali dejavnosti.

Problematiko prostorov lahko posebej opisujemo glede na področje delovanja določenega društva ali skupine in glede na kakovostno raven. Produktivni proces je v ljubiteljski dejavnosti praviloma dolgotrajnejši kot v poklicni sferi. V marsikaterem primeru je skoraj pomembnejši od končnega izdelka, zato se problematika prostorov nanaša na t. i. delovne prostore (ki hkrati opravljajo tudi temeljno socializacijsko funkcijo društvene dejavnosti) in prireditvene prostore.

Potrebe po delovnih prostorih so že na glasbenem področju zelo različne. V zborovski dejavnosti, na primer, se je na krajevni ravni še mogoče zadovoljiti z občasno souporabo malo večjega šolskega razreda, v katerem po možnosti stoji tudi pianino, če le ni ravno pri najbolj prometnem križišču. Zbori pa, ki enakopravno sodelujejo na mednarodnih festivalih, potrebujejo prostore, ki lahko zadostijo visokim akustičnim standardom; po možnosti lastne, saj morajo biti na razpolago več terminov tedensko. Potrebujejo tudi prostore za arhiv, pa ustrezen instrument in podobno. Razlikujejo se tudi potrebe godb in pihalnih orkestrov – praviloma pa so potrebe po ustreznih (lastnih) prostorih in ustrezni instrumentalni opreми še znatno zahtevnejše in bolj kompleksne in jih je le v manjši meri mogoče reševati v povezavi z glasbenim šolstvom. Problematiko predstavljajo tudi prostori za izvajanje folklorne in plesne dejavnosti. Zahteve delovnih prostorov in opreme za potrebe ljubiteljskih gledaliških in lutkovnih skupin se po svojih temeljnih značilnostih ne razlikujejo od onih v poklicni sferi.

Ljubiteljstvo je pri promociji svojih dosežkov v celoti odvisno od prireditvenih prostorov. Večina od njih je sicer del javne infrastrukture lokalnih skupnosti, namenjena več potrebam, zato je ljubiteljstvu omejeno dostopna. Prireditveni prostori v manjših krajih so ljubiteljstvu bližji. Njihovo uporabnost pa bistveno pogojuje oprema, zlasti odrska, razsvetljavna in elektroakustična, ki je dostikrat predpogoj za bolj kompleksne uprizoritvene projekte. Oprema ljubiteljskih kulturnih društev in kulturnih domov na podeželju je sestavljena nekonsistentno, saj so jo pridobivali sporadično in nesistematično, predvsem na podlagi prispevkov lokalnih skupnosti, lastnih prispevkov, darov sponzorjev in podobno. Številna oprema je tudi že povsem zastarela, ponekod morda celo že nevarna za uporabo.

Evidenco kulturnih in drugih domov je pripravilo Ministrstvo za kulturo leta 1994 ob pripravah na uvedbo lokalne samouprave. Popisanih je bilo 874 domov, dvoran in drugih prostorov, v katerih potekajo kulturne prireditve in dejavnost ljubiteljskih društev in skupin. Popis je zajel tiste kulturne in večnamenske domove ter dvorane, v katerih se prvenstveno odvija dejavnost ljubiteljskih kulturnih društev, pa le-ti nimajo statusa javnega zavoda oz. niso v upravljanju javnih zavodov s področja kulture. V pretežnem delu so opredeljeni kot družbena lastnina v upravljanju krajevne skupnosti

lli občine, pa tudi last kmetijskih zadrug, gasilskih društev, gospodarskih podjetij in športnih zvez. Le malo jih je v lasti kulturnih društev.

Prostorski in materialni pogoji so nezadovoljivi tako v večjih središčih kot na obrobjih. V mestih se v prostorskem pogledu srečujejo s pritiski in konkurenco ekonomsko močnejšega proizvodnega in storitvenega sektorja, ki bodisi zaseda možne prostore ljubiteljskega kulturnega udejstvovanja bodisi dviga ceno morebitnih najemnin. Na podeželju so prostori zaradi kroničnega pomanjkanja sredstev nefunkcionalni dostikrat že zaradi restriktivnega načrtovanja ob zgraditvi, še večkrat pa zaradi nefunkcionalnega vzdrževanja ali pomanjkanja sredstev za nujno potrebne predelave po zahtevah stroke in programskega delovanja. Prostori zunaj središč so hkrati tudi edini prostori, kjer se kulturna dejavnost sploh lahko odvija.

Številna društva delujejo tudi v prostorih mladinskih kulturnih centrov. Njihovi prostori so v mnogih primerih odpisani ali za drugo poslovno, izobraževalno ali varstveno rabo neprimerni prostori, ki so jih mladi z lastnim prostovoljnim delom in morebitnimi prispevki lokalnih skupnosti, lastnimi prispevki in darovi sponzorjev improvizirano usposobili kot prostor komuniciranja, udejstvovanja in soustvarjanja skupnih projektov. Usposobljenost prostorov je marsikje še slabša, kot to večinoma velja za prostore delovanja krajevnih kulturnih društev in skupin, enako velja tudi za pohištveno in drugo opremo, z izjemo računalniške in video opreme, ki je mladim produkcijskim skupinam temeljni in nepogrešljivi pogoj.

Posebno vprašanje je elektronska oprema. V obdobju informacijske družbe je v enaki meri potrebno razvijati tudi komunikacijsko interaktivno sposobnost ljubiteljskega kulturnega udejstvovanja kot enakopravnega segmenta slovenske družbe. Društvene in prostovoljne organizacije dosegajo svoje odmevne učinke tudi zaradi številnih neformalnih povezav, izmenjav spoznanj in izkušenj, ki jih je treba nenehno obnavljati in dopolnjevati. Ob tradicionalnih oblikah delovanja, povezovanja in združevanja na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti se v vedno večji meri razvijajo tudi nove intermedijske oblike programiranja in ustvarjanja kulturnih dogodkov ter umetnosti t. i. elektronskih medijev, ki nujno potrebujejo ustrezno informacijsko podporo. Sodobna neinstitucionalna kulturna dejavnost potrebuje medmrežje tudi kot realni in virtualni prostor promocije svojih dosežkov, zlasti inovativnih pristopov, ki utirajo nova pota in odpirajo nove vidike kulturnega življenja in ustvarjanja.

3.7 NAČIN DELOVANJA LJUBITELJSKIH DRUŠTEV IN SKUPIN

Tipična vrsta ljubiteljskih kulturnih sestavov, zlasti s področja vokalne in instrumentalne glasbe, folklore in plesa, ponavadi začne svojo sezono septembra ali oktobra. Najprej je na vrsti vadbeni cikel (skozi celotno leto se nabere okoli 70 terminov) za pridobivanje novega znanja in izpopolnjevanje že doseženih spretnosti, ki se sproti dopolnjuje s ciklom priložnostnih nastopov (letno okoli 15) s programi prejšnjega leta. Nastopanje se zgosti okoli krajevnih in občinskih praznikov ter ob novem letu. Spomladi so na vrsti nastopi na selekcijskih revijah na območni ravni. Če

so bili dosežki dovolj dobri, pa še na medobmočni ali celo državni ravni. Hkrati zorijo priprave na osrednji letni projekt, vrhunec letnega cikla, in na morebitno mednarodno sodelovanje.

Druga tipična vrsta ljubiteljskih sestavov spada zlasti na področja gledališke in lutkovne dejavnosti, filma in videa. Na letni cikel je navezana le v primeru, da se želi vključevati v dinamiko kakovostne piramide in njenega zaporedja območnih, medobmočnih in državnih selekcij. Sicer pa njeno dinamiko določajo značilnosti projekta, na katerega je osredotočena. Število vaj in drugih postopkov je odvisno od vsebine in oblike projekta, števila sodelujočih, morebitnih povezav z drugimi združenji in ustanovami ter podobno. Zasedba sodelujočih se od projekta do projekta bolj ali manj spreminja. Dinamika posameznih ciklov je sporadična.

Na nekaterih področjih, zlasti likovnem in literarnem, pa temeljna produkcijska celica ni skupina, temveč posameznik, čeravno se del dejavnosti, zlasti promocija, odvija skupinsko. Izrazitih letnih nihanj ni, razen v ciklih, ki jih določajo selekcije ali morebitne redakcije literarnih revij.

Ne glede na navedeno programsko dinamiko, tipično za tako imenovana aktivna društva, pa je vsako registrirano društvo dolžno vsako leto pripraviti občni zbor. Tudi ta dogodek je sestavni del letnega cikla.

3.8 SPECIFIKA DELOVANJA KULTURNIH DRUŠTEV IN SKUPIN

Na operativni ravni opredeljujemo s pojmom ljubiteljstvo tiste kulturne dejavnosti, kjer neposredni izvajalci (člani pevskih zborov in pihalnih orkestrov, gledaliških in lutkovnih skupin, folklornih ansamblov, filmskih krožkov, plesnih skupin, literarnih skupin) te dejavnosti ne izvajajo kot poklic (praviloma za njo niso plačani in tudi ne formalno izšolani). Seveda pa na področju ljubiteljstva kot mentorji in strokovni vodje delujejo številni formalno strokovno izobraženi in priučeni strokovnjaki, ki za svoje delo prejema plačilo. Poleg tega se lahko vodje in člani neformalno šolajo v programih številnih seminarjev, tečajev, delavnic in šol, ki jih večinoma pripravlja javni sklad za kulturne dejavnosti.

Za večino društev in skupin so v strokovnem pogledu najpomembnejši nastopi v okviru skladovih revij, srečanj in tekmovanj. Najprej na območni ravni, nato pa se izbrani programski dosežki predstavijo še na medobmočnem in državnem nivoju. Poleg tega so še nastopi v okviru različnih kulturnih, političnih in kulturno-političnih dogodkov, večji del gostovanj pa se odvija na podlagi medsebojnih izmenjav.

V ljubiteljski dejavnosti se odvija tudi znatni del programov spodbujanja in razvijanja stikov s Slovenci po svetu. Sodelovanje poteka na vseh področjih ljubiteljske kulturne dejavnosti, predvsem v obliki izmenjave gostovanj kulturnih skupin. Pomembno vlogo v tem procesu imajo osrednje organizacije izven Slovenije, kot so Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza v Avstriji, Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenska prosveta v Italiji ter Zveza Slovencev na Madžarskem.

Problematika se kaže pri financiranju društev, predvsem v Italiji, kjer država zamuja z nakazili za sofinanciranje redne dejavnosti društev in zvez ter njihovih projektov. Prostori za delovanje društev so pomanjkljivi in slabo opremljeni. Vlada veliko pomanjkanje strokovnih kadrov, zlasti za vodenje pevskih zborov in gledaliških skupin. Na Madžarskem se ljubiteljska kulturna dejavnost prepleta z drugimi aktivnostmi slovenske manjšine. Na avstrijskem Koroškem beležimo kakovostni razvoj zlasti glasbenega šolstva, ki pa se bori s pomanjkanjem ustreznih prostorov in opreme.

3.9 MEDNARODNO SODELOVANJE

Sestavni del delovanja na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti je tudi mednarodno sodelovanje, tako v povezovanju z mednarodnimi organizacijami in ustanovami s posameznih področij (IFCM, Europa Cantat, CIOFF, CISM, UNIMA ...) kot v neposrednih izmenjavah in stikih, še posebej pa s sodelovanjem na mednarodnih festivalih in tekmovanjih, izobraževalnih oblikah, v raziskovalnem delu in v mednarodnih publikacijah.

Mednarodno sodelovanje društev in skupin je izredno razvejano, tako z vidika pokrivanja številnih področij dejavnosti, od glasbe do filma in multimedijskih programov, kot z vidika števila udeležencev, od najimenitnejših slovenskih ljubiteljskih ansamblov do šibkejših društev in skupin. V tem okviru smo priča izjemni uveljavitvi slovenskih programskih in izvajalskih dosežkov. Številni pevski zbori in pihalni orkestri zasedajo najimenitnejša mesta na najbolj zahtevnih mednarodnih tekmovanjih. Odmevne ocene in kritike dobivajo ljubiteljski ustvarjalci s področja gledališča in lutk, plesa in folklore.

Število izvedenih projektov je odvisno od mnogih dejavnikov. Večina najboljših ansamblov je v programskem in izvajalskem pogledu sposobna vsako leto izvesti vsaj več pomembnih mednarodnih projektov, kar pa ne velja za organizacijski vidik. Sistemska sredstva so namreč absolutno nezadostna, zato je uspeh takega društva v veliki meri odvisen od spretnosti in sposobnosti organizacijskih vodstev društev, da si pridobijo zadosti sponzorskih virov. To onemogoča resno in sistematično politiko in strategijo mednarodne promocije.

Nezadostna so tudi sredstva za ustrezno vključevanje v delo mednarodnih organizacij in združenj, zlasti na področju izobraževanja, raziskovanja in založništva.

Želje številnih društev po potovanjih po svetu in po mednarodnih priznanjih spretno izkoriščajo nekateri organizatorji strokovno vprašljivih mednarodnih prireditev. Takih, na katerih se sleherni sodelujoči lahko uvrsti na "vodilno" mesto in "pozlati", če je voljan poravnati visoko kotizacijo za sodelovanje in, seveda, če si je sposoben iz državnih, lokalnih in sponzorskih virov preskrbeti zadosti sredstev.

3.10 JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KULTURNE DEJAVNOSTI- JSKD

Republika Slovenija po tradiciji skrbi za kulturna društva kot del neinstitutionalizirane ali nepoklicne oz. ljubiteljske kulturne ustvarjalnosti. Nobena druga kulturna mreža ni tako razporejena in prisotna v slehernem slovenskem kraju in med Slovenci v tujini kot mreža kulturnih društev. Zaradi tega in da bi zagotovili skladen in enakopraven razvoj kulturnih dejavnosti in izenačevanje razvojnih standardov je bil leta 1996 s posebnim zakonom ustanovljen Sklad Republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti, ki se je pozneje – na podlagi Zakona o javnih skladih in iz njega izvedenega Akta o ustanovitvi Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti preoblikoval v današnjo obliko.

JSKD predstavlja tudi v mednarodnem pogledu uveljavljen zgled dobre oblike mrežne organiziranosti za podporo ljubiteljskim kulturnim društvom in zvezam pri izvajanju njihove lastne kulturne dejavnosti. V preteklih desetih letih se je uveljavil kot nosilec ali soorganizator neinstitutionalnih kulturnih dogodkov in hkrati pomemben posrednik kulturnih programov poklicnih kulturnih ustanov.

Javni sklad je ustanovila država leta 1996, da bi z njim uveljavljala družbeno skrb za to področje, zlasti za razvoj ljubiteljskih kulturnih dejavnosti – na celotnem ozemlju oz. slovenskem kulturnem prostoru – v funkciji izenačevanja pogojev skladnega in enakopravnega razvoja kulturnih dejavnosti, ki zagotavljajo splošen dvig kakovosti življenja.

V tem okviru sklad s centralno službo in mrežo 59 izpostav – skupaj ima 100 poklicnih koordinatorjev kulturnih dejavnosti – zagotavlja stalno in kontinuirano strokovno in administrativno podporo več kot 4.000 društvom in skupinam na področju prireditev, izobraževanja in založništva.

Vsako leto pripravi in izvede skupni program (okoli 1.000) prireditev – na območni, regionalni in državni ravni – namenjenih promociji, primerjavi in vrednotenju dosežkov. Te prireditve si ogleda okoli 250.000 obiskovalcev. Nadaljnjih 1.000 prireditev – ravno tako s 250.000 obiskovalci – pripravi v koprodukciji s posameznimi društvi.

Tako kot ljubiteljska kulturna dejavnost na splošno se tudi sklad financira iz več virov:

- iz sredstev državnega proračuna za kulturo,
- iz sredstev, ki jih namenijo lokalne skupnosti,
- iz lastnih prihodkov, dotacij in sponzoriranja,
- iz drugih virov.

Sklad pripravi in izvede javni poziv za sofinanciranje tistih projektov, ki presegajo lokalni pomen. V letu 2007 je sofinanciral več kot 800 projektov v skupni vrednosti okoli 0,5 mio € (422.890,00 €). V letu 2006 je sofinanciral 785 projektov v skupni

vrednosti okoli 100 mio tolarjev (400.000 €), V letu 2005 je sofinanciral 658 projektov v skupni vrednosti okoli 95 mio tolarjev (390.000 €).

Sklad je tudi nosilec dela programa t. i. kulturnega tolarja, ki skrbi za sofinanciranje investicij in specializirane opreme za potrebe ljubiteljskih kulturnih dejavnosti in mladinskih kulturnih centrov. V letu 2007 je sofinanciral več kot 281 projektov v skupni vrednosti okoli 0,25 mio € (273.640 €). V letu 2006 je sofinanciral 268 projektov v skupni vrednosti okoli 63 mio tolarjev (260.000 €). V letu 2005 je sofinanciral 256 projektov, ravno tako v skupni vrednosti okoli 63 mio tolarjev (260.000 €).

3.11 NALOGE SKLADA

Ena osrednjih skladovih nalog je zbiranje predlogov za financiranje oz. sofinanciranje kulturnih programov in projektov s področja ljubiteljskih kulturnih dejavnosti z javnimi razpisi, njihova strokovna presoja in ovrednotenje, financiranje in sofinanciranje kulturnih programov iz sredstev sklada, nadzor izvajanja programov in porabe javnih sredstev ter spremljanje in analiza stanja s področja ljubiteljskih kulturnih dejavnosti.

V programu sklada so še načrtovanje in izvajanje sodelovanja z organizacijami Slovencev v zamejstvu in po svetu ter mednarodnega sodelovanja, skrb za izobraževalne programe s kulturnega področja, promoviranje dosežkov s področja ljubiteljskih kulturnih dejavnosti in posredovanje kulturne produkcije ter izdajanje publikacij s svojega delovnega področja. V vse večji meri pa sklad zagotavlja tudi pomoč lokalnim skupnostim pri izvedbi kulturnih prireditev na območju izpostav.

Sklad je vzpostavil mrežo preglednih in promocijskih prireditev na območni, medobmočni in državni ravni za vsa umetnostna področja (glasba, gledališče in lutke, folklor, film, ples, likovna, literarna dejavnost, multimedijški projekti), namenjenih medsebojni primerjavi in vrednotenju dosežkov ter spodbujanju inovativnosti in ustvarjalnosti.

Če pogledamo podatke za leto 2008, je sklad sam ali v sodelovanju s soorganizatorji pripravil 19.564 prireditev, ki si jih je ogledalo 3.018.176 obiskovalcev.

V enaki meri skrbi sklad za izobraževanje in usposabljanje vodij in članov ljubiteljskih kulturnih skupin in društev s seminarji, delavnicami in drugimi oblikami izobraževanja, ravno tako na več ravneh in stopnjah.

Sklad je z izvedbo območnih, medobmočnih in državnih programov začel vzpostavljati minimalne programske standarde, s katerimi se izenačujejo pogoji delovanja kulturnih društev po vsej Sloveniji, saj gredo programi skozi strokovna sita, organizatorji pa so dolžni zagotoviti določeno raven prireditev in izobraževalnih oblik. Seveda pa zahteva tak program ustrezno kadrovsko in finančno podporo.

3.12 OSREDNJI PROGRAMSKI PROJEKTI NA PODROČJU LJUBITELJSTVA

Na glasbenem področju se redno izvajajo medobmočni in osrednji (državni) seminarji za zborovodje pevskih zborov. Bionalno se izvajajo: tekmovanje odraslih pevskih zborov Naša pesem, Mednarodno zborovsko tekmovanje Maribor, Revija mladinskih pevskih zborov Zagorje ob Savi, Mednarodni mladinski pevski festival Celje. Vsako leto pa se izvede Tabor slovenskih pevskih zborov Šentvid pri Stični, srečanje malih pevskih skupin ter tabor pihalnih orkestrrov, srečanje tamburaških skupin in orkestrrov in tekmovanje pihalnih orkestrrov.

Na gledališkem področju se poleg območnih in medobmočnih seminarjev redno odvija poletna gledališka šola ter gledališki in lutkovni festival Linhartovo srečanje.

Na folklornem področju med redne oblike spadajo seminarji za vodje folklornih skupin, otroški folklorni tabor, srečanje odraslih in otroških folklornih skupin.

Na filmskem področju poteka filmski in video seminar - laboratorij, scenaristična delavnica, seminar za filmsko montažo, srečanje najmlajših filmskih in video ustvarjalcev Slovenije.

Na plesnem področju se izvajajo poletna, jesenska, zimska in spomladanska plesna šola, plesna miniatūra Opus 1, srečanja plesnih skupin Sredi prostora in Migam.

Na likovnem področju potekajo poletna likovna šola, likovne delavnice, kiparska delavnica, fotografska delavnica, tečaji risanja in slikanja, keramična delavnica in pregledne razstave.

Na literarnem področju so vsako leto poletna literarna šola, likovna kolonija, literarne delavnice, delovna srečanja, Srečanje mladih pesnikov in pisateljev Slovenije in Srečanje literatov drugih narodov in narodnosti.

Na področju založništva redno izhajajo revije Mentor, Naši zbori in Folklornik, znane pa so še zbirke Izbrana dela slovenskih skladateljev, Umetnost in kultura in Priročniki.

4 FINANCIRANJE

4.1 FINANCIRANJE DRUŠTEV

V skladu z Zakonom o društvih so sredstva za osnovno dejavnost društev dolžne zagotavljati pristojne lokalne skupnosti. Poleg tega lokalne skupnosti na podlagi javnih razpisov ali drugače dodeljujejo tudi sredstva za izvajanje samostojnih projektov ali drugih programov. Izvajanje programov društev pa sofinancira tudi sklad na podlagi javnih razpisov za sofinanciranje programov. Ravno tako sklad sofinancira tudi nujne posege pri investicijskem vzdrževanju prostorov in nakup opreme za potrebe ljubiteljske kulturne dejavnosti.

Na ohranjanje doseženega, še bolj pa na razvoj bistveno vplivajo spremembe, ki pogosto slabšajo razmere, v katerih se odvija kulturna ustvarjalnost. Slovenska ljubiteljska kulturna ustvarjalnost je v enakem položaju kot vsa slovenska kultura, saj se mora zoperstavljati vsestranskim in izjemno močnim vplivom globalizacije, in že zato potrebuje posebno skrb in zaščito.

Obseg sofinanciranja je različen, saj ni enotnih standardov o tem, kaj spada v tako imenovano zagotavljanje pogojev; to je predmet dogovarjanja in usklajevanja. Treba je zagotoviti pokrivanje stroškov redne dejavnosti (prostor, oprema, gradivo) in vsaj osnovni del stroškov postprodukcije (dvorana s tehniko za premierno predstavitev dosežkov). V nekaterih okoljih s posebnimi programi lokalne skupnosti zagotovijo brezplačno uporabo prostorov in opreme, zato so lahko dotacije ustrezno nižje.

Osnovno dejavnost je treba zagotoviti vsem; tistim, katerih produkcija je obsežnejša in na višji kakovostni ravni, je treba zagotoviti ustrezno večja sredstva. Še zlasti zato bi bilo potrebno in dobrodošlo, da bi tudi z avtoriteto Sveta za kulturo lahko lokalne skupnosti poudarjeno opozorili na velik pomen kulturnih društev za kakovost življenja in za narodno samobitnost. To je imela v mislih tudi Zveza kulturnih društev Slovenije, ko je lani sprejela peticijo o zapostavljenosti društvene kulture in jo predala predsedniku Državnega zbora.

Tudi davčna zakonodaja bi morala bolj upoštevati neprofitni značaj delovanja kulturnih društev kot društev, ki v celoti delujejo v javnem interesu, podobno kot velja to za nekatere druge vrste društev. V zvezi s pridobivanjem statusa društva, ki deluje v javnem interesu in iz tega izvirajoče možnosti zbiranja dela dohodnine, so kulturna društva nezadovoljna s pravilnikom, saj so se le redka uspela uvrstiti na spisek.

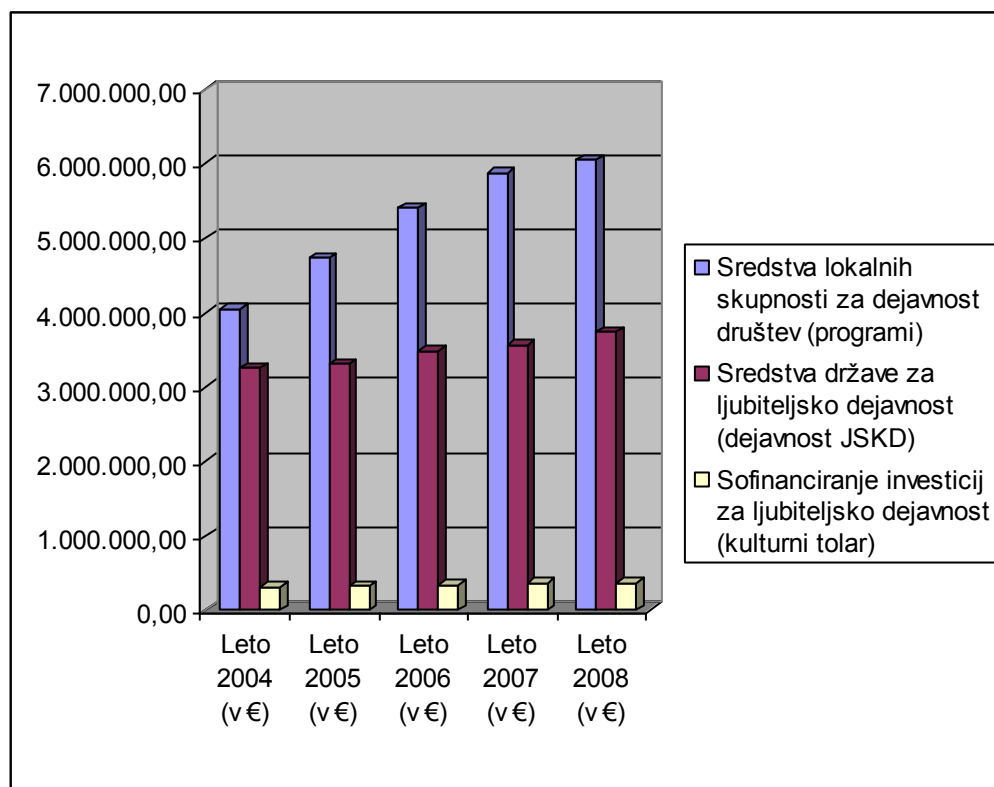

Tabela 3: Financiranje ljubiteljskih kulturnih dejavnosti v letih 2004-2008

	Leto 2004 (v tisoč €)	Leto 2005 (v tisoč €)	Leto 2006 (v tisoč €)	Leto 2007 (v tisoč €)	Leto 2008 (v tisoč €)	Indeks 2008/2004	Povprečna letna stopnja rasti
Sredstva lokalnih skupnosti za dejavnost društev (programi)	4.051,83	4.731,60	5.413,40	5.877,79	6.049,32	149,3	10,5 %
Sredstva države za ljubiteljsko dejavnost (dejavnost JSKD)	3.262,57	3.314,00	3.482,98	3.563,21	3.745,85	114,8	3,5 %
Sofinanciranje investicij za ljubiteljsko dejavnost (kulturni tolar)	310,51	324,30	333,99	361,26	367,56	118,4	4,3 %

Vir: JSKD (2008)

Graf 3: Prikaz razporeditve finančnih sredstev kulturnim društvom

Vir: JSKD RS (2009)

Hipoteza 3: Na domnevo zastavljeno v uvodu, ki se glasi, ali se sredstva lokalnih skupnosti povečujejo iz leta v leto hitreje kot sredstva iz naslova Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, lahko z gotovostjo trdim, da je temu tako, kajti iz tabele 3 je razvidno, da je povprečna letna stopnja rasti prihodkov lokalnih

skupnosti od leta 2004 do 2008 10,5 %, Javnega sklada za kulturne dejavnosti pa 3,5 %. Hipoteza je POTRJENA.

4.2 ZNAČILNOSTI FINANCIRANJA

Društvo lahko pridobiva finančna sredstva iz različnih virov, nad javnimi viri in njihovo porabo pa je zagotovljen javno-finančni nadzor. Dobiček mora uporabljati za doseganje namenov in nalog društva. Financiranje društev je urejeno z Zakonom o društvih in je pogosto največji problem. Uspešnost društva je odvisna od uspešnosti posameznikov, ki društvo vodijo. Društvo lahko pridobiva sredstva za svoje delovanje iz naslednjih virov:

- s članarino,
- iz naslova materialnih pravic in dejavnosti društva,
- z darili in volili,
- s prispevki donatorjev in sponzorjev,
- iz javnih sredstev in
- iz drugih virov.

Če društvo pri opravljanju svoje dejavnosti ustvari presežek prihodkov na odhodki, ga mora porabiti za izvajanje dejavnosti, zaradi katere je bilo ustanovljeno. Delitev premoženja med člane je prepovedana.

Določena društva, ki za svoje delovanje ne potrebujejo večjih finančnih sredstev, se lahko financirajo zgolj s članarino. Višina članarine za posamezno leto ali daljše obdobje se določi na letni skupščini ali občnem zboru. O tem pa sprejme sklep, za katerega mora glasovati večina prisotnih članov. Članarina se zaračunava fizičnim osebam kot pristopnina v društvo. Plačilo članarine zagotavlja članom društva določene pravice oziroma ugodnosti v primerjavi s tistimi, ki članarino niso poravnali. Pravice, ki jih člani prejmejo, so določene v društvenem statutu. Članarine so neobdavčene in se zaračunavajo v enakih zneskih.

Prejemki, ki jih društva prejmejo iz naslova materialnih pravic in dejavnosti, so sredstva, ki jih društva ustvarijo s pridobitno dejavnostjo. Mnoga društva so motivirana za opravljanje profitne dejavnosti, saj tako lažje samostojno pridobijo sredstva za svojo dejavnost. Vendar prihaja do težav pri izvajanju takšne dejavnosti, saj velik del tako pridobljenih sredstev pobere država preko davkov.

Zakon torej izrecno predvideva, da društva pridobivajo sredstva tudi z opravljanjem svoje dejavnosti, v primeru kulturnih društev so to predvsem vstopnine. Edina omejitev pri tem je, da mora društvo vsa pridobljena sredstva uporabiti za svojo dejavnost in da namen zbiranja teh sredstev ni ustvarjanje dobička.

Glede na to menim, da ni nobenih zadržkov, da bi društva poleg javnih sredstev pridobivala sredstva za svojo dejavnost tudi z vstopninami, seveda v okviru zakonskih omejitev. Pri ljubiteljskih kulturnih društvih vemo, da javna sredstva, namenjena za njihovo dejavnost, še zdaleč ne zadostujejo in bi bilo brez drugih virov, kot so različna sponzorstva, donatorstva in dohodki od dejavnosti, delovanje društev onemogočeno. Velja seveda tudi obratno, da društva nikakor ne morejo preživeti

»na trgu«, torej brez javnih sredstev iz proračunov lokalnih skupnosti oziroma iz državnega proračuna. Pridobivanje lastnih sredstev za društvo je torej nujnost, prav tako kot tudi sofinanciranje njihove dejavnosti iz javnih sredstev.

Darila in volila so sredstva v materialni obliki, ki jih darovalec podari društvu. Darovalci so lahko posamezniki, pravne osebe, neprofitne organizacije ali država.

Donacija je običajno pozitivno rešena prošnja za finančno pomoč, za katero se v zameno ne pričakuje ničesar. V zameno za finančna sredstva so donatorju predlagane prednosti, ki so lahko altruistične oziroma nesebične (dober občutek, saj podpiram vredno naložbo) ali pa egoistične (osebno zadovoljstvo biti na listi donatorjev, pojavljati se na televiziji in v družbi pomembnih oseb, družbena uveljavitev odgovorne osebe).

Prejemniku podpore se običajno namenijo sredstva, kot so znanje, finančna in materialna sredstva ali storitve. Značilnost donacije je, da gre za enkratno dejanje; če pa se to zgodi večkrat, lahko govorimo, da gre za več donacij, ne moremo pa reči, da je to trajno, partnersko razmerje. Donacije predstavljajo donatorju davčno priznan odhodek oz. znižanje davčne osnove pri davku od dohodka pravnih oseb (donator je pravna oseba) ali znižanje davčne osnove pri dohodnini (donator je fizična oseba). Pri donacijah ne gre za promet blaga in storitev, zato se za razliko od sponzorskih sredstev davek na dodano vrednost ne obračunava.

Društva si prizadevajo širiti krog donatorjev s pridobivanjem finančnih sredstev od širšega kroga potencialnih uporabnikov storitev. Obstajajo tri možni donatorski viri: zasebni sektor (dotacije in donacije zasebnih korporacij in donacij), splošna javnost (donacije zasebnikov na podlagi neposrednih prošenj ali javno objavljenih dopisov) in vladni sektor (gre za podpore, plačila vlade ali države). Za društvo je najboljša, če si poišče čim več donatorjev, da zmanjša odvisnost le od enega.

Donacije se pridobivajo na različne načine: preko osebnih podatkov, osebnih pisem, telefonskih pogovorov, oglaševanja v občilih, pridobivanja sredstev od vrat do vrat, posebnih dogodkov ali prireditvev, pridobivanja zapuščin. V splošnem velja, da prihaja do kombiniranja različnih načinov pridobivanja sredstev. Donatorstvo je najbolj uveljavljeno na področju zdravstva, znanosti, umetnosti, šolstva, kulturnih, verskih in političnih organizacij, lokalnih skupnosti in socialnih projektov.

Pri zbiranju sredstev oziroma donacij je dobro vedeti, da ima vsak donator poseben interes. Za nekatere je pomembno, s kom delate, za nekatere, kje delate, kako delate, kako boste dokončali zastavljeno delo, na katerih problemih delate, dosedanji uspehi zastavljenega dela. Zelo dobrodošlo je, da se že pred prošnjo pozanimate, kaj zanima potencialne donatorje in presodite, ali se lahko vključite v njihov vrednostni sistem.

Sponsorstvo je instrument tržnega komuniciranja, kjer podjetje nameni finančna, materialna sredstva ali sredstva v obliki storitev posamezniku ali organizaciji za izvedbo določene dejavnosti oziroma projekta, v zameno pa dobi določene pravice, ki jih lahko uporabi pri doseganju svojih poslovnih ciljev. Medsebojni odnosi med sponzorjem in sponzorirancem se uredijo s pogodbo. Najpogostejši primer sodelovanja je reklamiranje podjetja na prireditvah nepridobitne organizacije.

Strošek sponzoriranja sponzorju služi kot davčno priznani odhodek, saj gre za strošek, ki pripomore k ustvarjanju prihodka. Prav tako ni nobene zakonske omejitve

glede višine sredstev za sponzoriranje, ki se prizna kot davčno priznan odhodek. Sponzorstvo je predmet zakona o davku na dodano vrednost in v skladu z Zakonom o davku na dodano vrednost je potrebno izdati račun in na njem zaračunati davek. Od sponzorskih sredstev se obračuna 20 % davek na dodano vrednost.

Društvo lahko prejme sredstva iz javnih virov, državnega ter občinskih proračunov. Za mnoga društva je to pglavitni in edini vir prihodkov. Društvo si lahko pomaga tudi s prostovoljnim delom. Prostovoljno delo opravljajo člani ali nečlani društva in zanj ne zahtevajo plačila. S prostovoljnim delom preživi marsikatero društvo, ki le z razpoložljivimi finančnimi sredstvi ne bi moglo. Med prostovoljno delo štejemo neplačano ali manj plačano delo ter uporabo sredstev, s katerimi se opravlja prostovoljno delo, na primer uporaba lastnega avtomobila, telefona, računalnika. Prostovoljci – člani navadno s tem pridobijo nove delovne izkušnje, dobro ime v društvu, nova poznanstva.

4.3 SOFINANCIRANJE PROGRAMOV

Vzpostavlanje temeljnih pogojev za delo ljubiteljskih kulturnih društev in programsko financiranje je torej naloga lokalnih skupnosti. Obseg sofinanciranja je različen, saj ni enotnih standardov. Kaj spada v t. i. zagotavljanje pogojev, je predmet dogovarjanja in usklajevanja. V ljubiteljski kulturni dejavnosti stroškov dela, razen morebitnih honorarjev za delo strokovnih vodij, ni. Treba pa je zagotoviti pokrivanje stroškov redne dejavnosti (prostor, oprema, gradivo) in vsaj osnovni del stroškov postprodukcije (dvorana s tehniko za premierno predstavitev dosežkov).

V nekaterih okoljih s posebnimi programi lokalne skupnosti zagotovijo brezplačno uporabo prostorov in opreme, zato so lahko dotacije ustrezno nižje. Osnovno dejavnost je treba zagotoviti vsem; tistim, katerih produkcija je obsežnejša in na višji kakovostni ravni, pa bi bilo potrebno zagotoviti ustrezno večja sredstva.

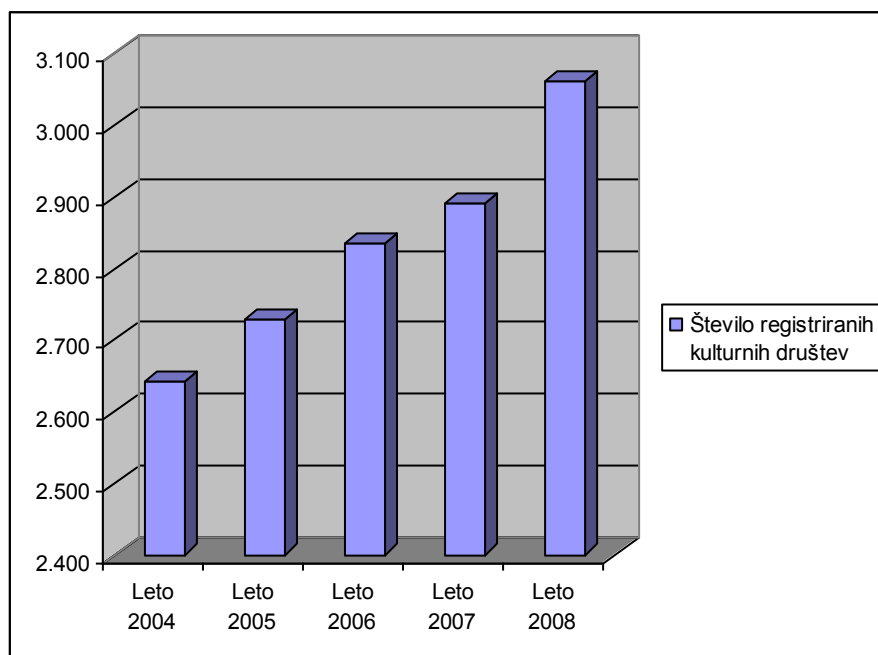
Tabela 4: Sredstva lokalnih skupnosti za ljubiteljsko dejavnost

Element	Leto 2004	Leto 2005	Leto 2006	Leto 2007	Leto 2008	Indeks 2008/2004	Povprečna letna stopnja rasti
Število registriranih kulturnih društev	2.643	2.729	2.835	2.891	3.063	115,9	3,8 %
Sredstva lokalnih skupnosti za dejavnost društev (programi) - v tisoč €	4.051,8	4.731,6	5.413,4	5.877,8	6.049,3	149,3	10,5 %
Sredstva države za ljubiteljsko dejavnost (dejavnost JSKD) - v tisoč €	3.262,57	3.314,00	3.482,98	3.563,21	3.745,85	114,8	3,5 %
Sredstva države (tisoč €) na registrirano kulturno društvo	1,234417	1,214364	1,228564	1,232518	1,222934	99,1	-0,2 %

Vir: JSKD (2009)

Graf 4: Prikaz števila registriranih društev v letih 2004-2008

Vir: JSKD (2009)

Kot lahko razberemo iz zgornjega grafa, se število registriranih kulturnih društev povečuje iz leta v leto. V ta namen se povečuje tudi znesek sredstev lokalnih skupnosti, ki je namenjen za delovanje teh registriranih kulturnih društev. Sklad je dal tudi pobudo, da bi državni zbor ali vlada sprožila postopek za natančnejše definiranje nalog lokalnih skupnosti pri zagotavljanju nujnih pogojev za ljubiteljske kulturne dejavnosti. S tem bi utrdili zavest o velikem pomenu kulturnih društev za kakovost življenja in za narodno samobitnost.

4.4 ALOKACIJA PROGRAMSKIH SREDSTEV SKLADA

Na podlagi Zakona o Skladu se sofinancirajo naslednji programi in projekti:

1. priprava in izvedba prireditev z udeležbo ljubiteljskih skupin ali posameznikov iz določenega območja, ki so namenjene predstavitvi, primerjanju in strokovnemu vrednotenju programskih in izvajalskih dosežkov;
2. samostojni projekti društev in skupin, ki v programskem in izvajalskem pogledu znatno presegajo splošno kakovostno raven svojega okolja in kažejo inovativne pristope;
3. sodelovanje izbranih ljubiteljskih skupin (in posameznikov) na medobmočnih prireditvah, ki so namenjene predstavitvi, primerjanju in strokovnemu vrednotenju izbranih programskih in izvajalskih dosežkov;
4. priprava in izvedba medobčinskih prireditev in izobraževalnih oblik;
5. sodelovanje izbranih ljubiteljskih skupin (in posameznikov) na državnih prireditvah, ki promovirajo najboljše dosežke svoje zvrsti;
6. soorganizacija državnih prireditev;

7. organizacija lastnih izobraževalnih oblik, ki se jih bodo udeležili posamezniki iz vsaj treh občin;
8. udeležba na državnih izobraževalnih oblikah;
9. soorganizacija mednarodnih prireditev;
10. udeležba na mednarodnih festivalih in tekmovanjih v državi in tujini ter predstavljanje države v tujini.

Sofinanciranje s kriteriji določenih stroškov programov in projektov se giblje od 30 (območni programi) do 100 % (za nekatere stroške državnih prireditev). V vsakem primeru se računa na soudeležbo lokalne skupnosti in sponzorjev.

Sistem delitve sredstev preko javnega razpisa omogoča najširšemu krogu zainteresiranih društev, da pridobijo sredstva za svoje projekte. Sredstva se dodeljujejo na podlagi strokovnih kriterijev, s čimer se ohranja pluralizem estetskih vsebin in postopno dviguje kvaliteta projektov.

4.5 NADZOR DRUŠTEV

Posebno vlogo v društvu ima nadzorni odbor, ki spremlja delo upravnega odbora in drugih organov ter opravlja nadzor nad finančno-materialnim poslovanjem društva. Pri društvih ni predviden poseben državni nadzor, razen ob ustanovitvi v postopku registracije. Če društvo deluje v javnem interesu, potem za posebnosti poskrbijo zakoni za posamezna področja.

Nadzor nad zakonitostjo, namembnostjo, gospodarno in učinkovito porabo javnih sredstev, ki jih društvo prejme za izvajanje svoje dejavnosti, opravlja računsko sodišče. Društvo mora zagotavljati podatke o finančno-materialnem poslovanju. Način in obliko zagotavljanja teh podatkov določi društvo s svojimi akti skladno s pravili računovodskih standardov, ki jih sprejme pooblaščen organizacija. Za prekršek se kaznuje društvo s kaznijo najmanj 420 € za neresnične podatke o finančno-materialnem poslovanju. Z denarno kaznijo najmanj 42 € se kaznuje tudi zastopnik društva.

S strani državnih organov pa je bistveni problem številnost društev, ki jih je enostavno preveč, da bi lahko nadzorovali njihovo namensko porabo sredstev. Tako se lahko nadzor opravlja le v primeru dvomov o pravilnosti poslovanja. Tudi Agencija za plačilni promet ni nikoli izdelala poročila o tem, kako društva spoštujejo finančne predpise. Večina zagotavlja, da do zlorab ne prihaja, vendar so redki primeri, da je poslovanje društev povsem transparentno. Agencija za revidiranje lastninskega preoblikovanja podjetij pa preverja poslovanje društev (oziroma njihovo izvajanje predpisov), če ta razpolagajo z družbeno lastnino.

Državni viri so pomemben del sredstev vsake nevladne neprofitne organizacije. V primeru javne porabe denarja je potreben strožji nadzor. Predhodnika računskega sodišča je uvedla že Marija Terezija. Nadzor javnih financ pa opravljajo tudi druge

države. Računsko sodišče opravlja nadzor državnih računov, državnega proračuna in celotno javno porabo.

Tako računsko sodišče nadzira celotno porabo javnih financ in s tem opravlja nadzor nad poslovanjem vseh javnopravnih oseb, ki so financirane iz javnih financ, in tudi oseb civilnega prava, ki prejemajo sredstva iz državnega proračuna oziroma drugih virov javnih financ. Računsko sodišče pa lahko revidira tudi druge pravne osebe, v katerih je država udeležena oziroma je delni lastnik. Na podlagi navedenega lahko računsko sodišče v predpisanem obsegu nadzira tudi društva, če so le ta prejemale sredstva iz javnih financ.

4.6 PROBLEMI FINANCIRANJA DRUŠTEV

Problemi nastopijo že pri ustanovitvi društva, saj že priprava na ustanovni občni zbor zahteva nekaj finančnih sredstev. Finančna stabilnost društev je težko dosegljiva, glede na nestimulativno davčno zakonodajo, neusposobljenost za samofinanciranje in vztrajanje države na sistemu klasične državne blaginje z močnim oziroma skoraj monopolnim javnim sektorjem.

Razlog finančne nestabilnosti društev so tudi skromne dotacije s strani države, ključen razlog pa je tudi v organiziranosti in usposobljenosti samih društev, saj jim primanjkuje kadrov z ustrezno poslovno in marketinško izobrazbo ter določenimi vodstvenimi in organizacijskimi sposobnostmi.

Društva in zveze društev se pogosto znajdejo v položaju, ko imajo finančna sredstva, ki so vezana izključno na projekt, medtem ko nimajo sredstev za obratovalne stroške. Za dolgoročno stabilnost bi bilo potrebno pridobiti stalne vire financiranja, to pa bi olajšalo tudi dolgoročno planiranje strategij razvoja društva. Slabost za številne je tudi odmik od postavljenih ciljev zaradi iskanja sredstev in prevzemanje kakršnih koli nalog, za katere lahko dobijo sredstva, z namenom lastnega preživetja.

Večini društev povzroča nepotrebno delo pri pripravi projektov vsakokratno spreminjanje razpisne dokumentacije in različni obrazci, ki jih imajo državni organi. Razpisne dokumentacije bi bilo potrebno poenostaviti in poenotiti, v postopek izbire pa vključiti tudi predstavnike društev in ostalih nevladnih organizacij, saj bi to pomenilo omejitev prevelike diskrecije razpisnih komisij, ki odločajo o podelitvi sredstev, oziroma zagotovilo možnosti postavitve enakih kriterijev za izbiro organizacij.

Težave so tudi povezane s sklepanjem pogodb, ki jih nevladne organizacije sklepajo z državo za pridobitev sredstev. Največkrat so jim s pogodbami naložene številne obveznosti, ki so nesorazmerne pridobljenim finančnim sredstvom. Sredstva so razpršena, kar kaže na neodločenost države pri postavitvi prioritet financiranja dejavnosti. Še vedno velja načelo vsakomur nekaj malega. Problem je v sklepanju pogodb za kratko dobo (največkrat eno leto), kar predstavlja za društvo in ostale nevladne organizacije glavno oviro pri zaposlovanju.

Mnoga društva so motivirana za opravljanje profitne dejavnosti, saj tako lažje samostojno pridobijo sredstva za svojo dejavnost. Vendar prihaja do težav pri izvajanju takšne dejavnosti, saj velik del tako pridobljenih sredstev pobere država preko davkov. V zvezi s profitno dejavnostjo, ki jo dovoljuje Zakon o društvih, imajo

upravne enote zelo različne pristope. Nekatere ne potrdijo pravil društva, če je v njih opredeljena gospodarska dejavnost, druge pa zahtevajo, da se takšna dejavnost vnese v pravila šele takrat, ko jo društvo že opravlja.

4.7 FINANČNI OKVIR ZA PRIHODNOST

Še naprej si je treba prizadevati za ureditev sponzoriranja in donatorstva za kulturne dejavnosti, predvsem z vidika davčnih olajšav, ki bi pomembno izboljšale pridobivanje sredstev za delovanje. Kot prvo bi morali z mehanizmi kulturne politike oblikovati bolj subtilno hierarhijo kombinacij med državno in civilno družbeno sfero.

Ni pomembno, kdo si (javna ali zasebna ustanova), pomembno je, kaj delaš. Ni pomembno le vprašanje relativne distance od države, ampak ustvarjalne avtonomije, o kateri je bistveno manj govora.

Dilema poddržavljanje ali komercializacija implicira idejo, da bi morali z mehanizmi kulturne politike oblikovati bolj subtilno hierarhijo kombinacij med državno in civilno družbeno sfero na področju omogočanja in spodbujanja umetniške ustvarjalnosti. Eno od teh področij je gotovo tudi sponzoriranje, donatorstvo.

Pri oskrbovanju s finančnimi sredstvi je pametno upoštevati naslednja načela:

- čim širši portfelj financerjev in posameznih vrst (proračun, privatne donacije), saj je odvisnost od le enega ali dveh lahko usodna.
- dobro je imeti zaveznike, saj je organizacija v povezavi z drugimi uspešnejša pri pridobivanju sredstev in vplivanju na financerje.
- oskrbovanje s finančnimi sredstvi naj bo usklajeno z drugimi dejavnostmi organizacije.
- oskrbovanje je smotno nadgrajevati v dolgoročnejšo bolj kontinuirano obliko finančnih prilivov.

Udejanjanje teh načel v realnosti zahteva od managerja nevladnih organizacij (v nadaljevanju: NVO) ne le strokovno kompetentnost, temveč tudi veliko mero taktnosti in poslovne spretnosti.

Financerju mora predočiti celotno zadevo ter okoliščine in mu brez pretiravanja predstaviti realne obete. Upoštevati mora, da financerja naslednji projekt ne zanima ali da lahko pomaga pri iskanju drugih finančnih virov oz. celo sam prispeva več sredstev. Nenehno mora iskati nove financerje in razširjati krog obstoječih ter posegati na najrazličnejša možna področja (država, trg - podjetja, posamezniki). Z obstoječimi financerji je potrebno izgrajevati trden odnos, temelječ na korektnem izvajanju sprejetih obveznosti (priprava poročil o porabljenih sredstvih), in nadgrajevati samo poslovno sodelovanje, tako da financerje vključuje v dejavnosti – kolikor je to v njihovem interesu. Manager NVO mora dati donatorjem vedeti, da so nepogrešljivi.

Pri potencialnih financerjih mora NVO nastopiti z dobro pripravljenim programom, opredelitvijo namena sredstev ter predstavitev koristi za financerja – kompetentno, a odločno. Manager mora poskrbeti za korektne

odnose z javnostjo in za celotno podobo organizacije, saj lahko s pomočjo ustvarjenega slovesa in imena NVO pridobi nove finančne vire.

5 PRIMER DELOVANJA KULTURNOUMETNIŠKEGA DRUŠTVA OTON ŽUPANČIČ VINICA

5.1 PREDSTAVITEV DRUŠTVA

Kulturnoumetniško društvo nosi ime po Otonu Župančiču, ki se je v našem kraju rodil leta 1878 in velja za enega izmed največjih slovenskih pesnikov. Društvo domuje v Vinici, v Beli krajini, na skrajnem jugovzhodu Slovenije.

Kulturnoumetniško društvo (v nadaljevanju: KUD) Oton Župančič Vinica je prostovoljno, samostojno in nepridobitno združenje članov društva, ki z ljubiteljskim delovanjem uresničujejo svoje interese na področju folklorne, in s tem prispevajo k ohranjanju slovenskega ljudskega izročila in k bogatenju kulturnega življenja v ožjem in širšem okolju.

Glavni namen delovanja društva je ohranjanje kulturne in etnološke dediščine našega področja.

Ustanovljeno je bilo leta 1964, in sicer z namenom, da bi kulturno življenje v kraju potekalo bolj povezano in organizirano.

Društvo deluje javno, za kar je odgovoren predsednik društva, ki je hkrati pooblaščen, da daje informacije v zvezi z samim delovanjem. Javnost dela se zagotavlja:

- s pravico vpogleda članov v zapisnike organov društva,
- z izobešanjem zapisnikov sej organov društva in
- preko javnih medijev.

KUD Oton Župančič Vinica je po pravni naravi pravna oseba zasebnega prava, ki ga zastopa predsednik, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik.

Društvo deluje na območju občine Črnomelj, kjer je bilo v letu 2008 registriranih 25 kulturnih društev oziroma 39 produkcijskih enot (društev in skupin). V občini je tako delovalo 1040 članov kulturnih društev, kar je po mojem mnenju glede na njeno velikost zelo veliko. Po podatkih iz leta 2008 so v občini organizirali 209 prireditev, na katerih je bilo skupaj 34.200 obiskovalcev.

KUD Oton Župančič Vinica se lahko kot član vključuje tudi v druge sorodne organizacije s podobnimi nameni in cilji. Pri uresničevanju svojih ciljev večkrat sodeluje z drugimi podobnimi društvi, šolami, folklornimi skupinami in lokalnimi skupnostmi.

5.2 NAMEN IN NALOGE DRUŠTVA

Osnovni namen društva je ohranjanje in širjenje ljudskega izročila svojega kraja ter predstavljanje le-tega širšemu občinstvu doma in v tujini.

Program, ki ga izvaja društvo, obsega pesmi in plesne izvedbe iz svojega kraja po načelu čim večje stopnje izvirnosti in originalnosti tako v izvedbi kot tudi pri kostumih.

Osnovni namen uresničuje društvo tako, da:

- zagotavlja pogoje za izvajanje kulturnih programov,
- organizira kulturne prireditve,
- ohranja obstoječi program in ga razširja z novimi plesi in pesmimi,
- raziskuje in ohranja ljudsko izročilo svojega kraja,
- raziskuje glasbeno in plesno izročilo, običaje in navade svojega kraja,
- ohranja in dopolnjuje obstoječo zbirko kostumov in instrumentov,
- pripravlja nastope svoje skupine in druge kulturne prireditve ter aktivnosti s področja svojega delovanja,
- svojim članom omogoča strokovno usposabljanje in izpolnjevanje,
- sodeluje pri pripravi oz. pripravlja razne oblike izobraževanja s folklornega področja,
- skrbi za visoko kvaliteto svojih nastopov,
- z rednimi akcijami skrbi za vključevanje novih članov,
- med člani vzpodbuja sodelovanje, disciplino, točnost, prijateljstvo,
- podeljuje priznanja za dosežke na področju kulture za člane v okviru pravilnika,
- obvešča javnost o svojem delovanju,
- sodeluje s sorodnimi društvi doma in po svetu,
- sodeluje z društvi Slovencev v zamejstvu in po svetu,
- se povezuje v zveze kulturnih društev in organizacij,
- izdaja publikacije s folklornega področja,
- sodeluje s kulturnimi ustanovami, šolami in drugimi sorodnimi društvi doma in v tujini,
- organizira razne koncerte in nastope drugih s področja folklornega delovanja,
- organizira obiske koncertov folklornih skupin, pevcev in godcev,
- opravlja druge zadeve, ki so povezane s folklorno dejavnostjo.

5.3 ORGANIZACIJA DRUŠTVA

Član društva lahko postane vsak občan:

- ki izrazi željo postati član društva,
- ki sprejme statut društva in se ravna po njem,
- ki podpiše pristopno izjavo in jo odda upravnemu odboru.

Članstvo v društvu je prostovoljno, kar pomeni, da se vsak pri sebi odloči, ali bo del skupine ali ne. Član društva lahko postane pod enakimi pogoji tudi tuji državljan, pa tudi oseba mlajša od 15 let. V tem primeru podpiše pristopno izjavo njegov zakoniti zastopnik, ki ima vse pravice in dolžnosti člana društva, razen neposrednega

umetniškega dela mladoletnika, zaradi katerega se mladoletnik vključuje v društvo, in je odgovoren za delo ter ravnanje mladoletnika. Zakonitemu zastopniku prenehajo pravice in obveznosti v društvu, ko mladostnik preneha z delom v društvu.

Mladoletnik ima naslednje pravice in dolžnosti:

- da vestno opravlja umetniško delo, zaradi katerega se je vključil v društvo, in drugo delo v društvu,
- da sprejema nagrade in pohvale za uspešno delo,
- da koristi ugodnosti, ki jih nudi društvo svojim članom.

Pravice in dolžnosti članov društva pa so naslednje:

- da spoštujejo statut društva,
- da redno obiskujejo vaje in sodelujejo na nastopih,
- da sodelujejo v delu društva,
- da redno plačujejo članarino,
- da uresničujejo sklepe organov društva,
- da sodelujejo pri delu organov društva,
- da sooblikujejo in uresničujejo program društva,
- da po svojih zmožnostih pridobivajo finančna in materialna sredstva za delo društva,
- da volijo, so izvoljeni in delujejo v organih društva,
- da predlagajo in sprejemajo nagrade in priznanja s strani društva ali drugih organizacij,
- da varujejo ugled društva,
- da so obveščeni o delu društva in njegovih organov,
- da koristijo ugodnosti, katere omogoča društvo svojim članom,
- da morebitne spore, ki zadevajo njihove umetniške oziroma kulturne dejavnosti, rešujejo pred disciplinsko komisijo društva in
- da prenašajo svoje izkušnje in znanje na mlajše in nove člane.

Plačevanja članarine so oproščeni mladoletni člani, in sicer do starosti 15 let, ki nimajo pravice, da volijo in so voljeni v organe društva.

Pravice in dolžnosti članov organov društva so častne. Za svoje delo v organizaciji društva člani ne prejemajo plačila. Le za izredne dosežke in požrtvovalnost, ki jo član društva pokaže pri svojem delu, lahko upravni odbor prizna takemu članu ustrezno nagrado.

Članstvo v društvu preneha na naslednje načine:

- s prostovoljnim izstopom,
- s črtanjem,
- z izključitvijo,
- s smrtjo,
- s prenehanjem društva.

Prostovoljni izstop iz društva se zgodi, kadar član poda organom društva pismeno izjavo o izstopu.

Če član v zadnjih dveh letih ne plačuje članarine, se ga prav tako črta iz društva. O izključitvi člana pa odloča disciplinska komisija v disciplinskem postopku.

Društvo ima tudi častne in zaslužne člane. O podelitvi naziva častni oz. zaslužni član odloča skupščina na obrazložen predlog upravnega odbora ali najmanj 10 članov društva.

Častno članstvo se lahko podeli vidnemu kulturnemu ali javnemu delavcu, ki aktivno deluje na področjih delovanja društva in je član društva. Ta naziv se lahko podeli tudi nečlanu, vendar le-ta nima pravice člana društva.

Naziv zaslužni član se lahko podeli članu društva, ki je veliko prispeval k doseganju uspehov društva. Ta naziv se lahko podeli tudi nečlanu, vendar ta nima pravic članov društva.

Kandidati, za katere je v javnosti znano, da so se grobo prekršili zoper moralne vrednostne civilne družbe in po oceni upravnega odbora njihovo članstvo v društvu ne bi prispevalo k ugledu društva, ne morejo postati člani društva.

Kandidatu, ki je dal prošnjo za sprejem v članstvo, mora upravni odbor društva odgovoriti v roku dveh mesecev.

Če pa mu je upravni odbor odklonil sprejem v članstvo, se lahko pritoži na skupščino društva. Pritožbo mora vložiti pisno na upravni odbor društva v roku 30 dni po prejemu zavrnitve v članstvo društva. O pritožbi dokončno odloči skupščina društva. Če skupščina društva potrdi negativno odločitev upravnega odbora o zavrnitvi sprejema v članstvo, prosilec pred potekom dveh let ne more obnoviti prošnje za sprejem v društvo.

Člani društva se vpisujejo v register članov, ki ga vodi društvo. V register se vpišejo najmanj podatki, ki jih mora vsebovati prošnja za sprejem v članstvo, funkcije v članstvu in čas opravljanja posameznih funkcij.

Upravni odbor lahko odloči, da se članom društva izdajo članske izkaznice ter določi njihovo vsebino in obliko.

KUD Oton Župančič Vinica sestavljajo naslednje skupine:

- folklorna skupina
- tamburaška skupina
- ljudski pevci in godci (Kresnice, Jazo)
- dramska skupina.

5.3.1 Folklorna dejavnost

Je najštevilčnejša dejavnost društva nekoč in danes. V njej so se od nekdaj srečevali mlajši ljudje in prijetno preživljali večere. Želja po druženju in nastopanju jih je gnala na vaje in jim krepila zavest, da je treba ohraniti dediščino preteklih rodov. Kljub težavam z opremo in trenutnim krizam je delo v folklorni skupini potekalo neprekinjeno 40 let. Glavna dejavnost društva je usmerjena v ohranjanje belokranjskih pesmi in plesov, ki poteka predvsem v okviru folklorne skupine.

5.3.2 Tamburaška dejavnost

Značilnost Bele krajine je ponarodeli inštrument - tamburica. Konec 19. stoletja se je k nam razširil z jugovzhoda in kmalu postal glavna spremljava plesov in pesmi našega območja. V sklopu našega kulturnega društva deluje tamburaška skupina, znana kot »Viniški tamburaši«. Skupina je v začetku delovanja služila v glavnem kot glasbena spremljava folklorne skupine, v zadnjih 10 letih pa so s pomočjo strokovnih sodelavcev in dela članov napredovali do tamburaške skupine, ki nastopa tudi samostojno na celovečernih koncertih s širokim spektrom programa iz različnih glasbenih zvrsti, tako ljudskih iz celega sveta kot zabavnih. Kakovost Viniških tamburašev je bila med drugim izpričana tudi na Državnem srečanju tamburašev in mandolinistov Slovenije 2007 v Retečah pri Škofji Loki, kjer je skupina prejela zlato priznanje in priznanje za skupino, ki je v preteklem letu najbolj napredovala.

5.3.3 Pevska dejavnost

Od ustanovitve društva je tesno povezana s Kresnicami (ljudskimi pevkami), ki so pele različne ljudske pesmi. Nastopale so tako samostojno kot tudi s folklorno skupino.

5.4 ORGANI KUD OTON ŽUPANČIČ VINICA

Organi društva KUD Oton Župančič Vinica so:

- skupščina
- upravni odbor
- nadzorni odbor
- umetniški svet
- disciplinska komisija.

5.4.1 Skupščina

Najvišji organ društva je skupščina, ki jo sestavljajo vsi člani društva. Pristojnosti skupščine so:

- sklepa o dnevnem redu skupščine,
- sprejema, spreminja in dopolnjuje statut društva ter druge potrebne akte,
- voli in razrešuje predsednika, podpredsednika, tajnika in blagajnika ter člane upravnega odbora, nadzornega odbora in disciplinske komisije,
- sprejema program dela in finančni načrt društva za prihodnje leto ter potrjuje zaključni račun za minulo leto,
- razpravlja o delu in poročilih upravnega odbora in nadzornega odbora ter sklepa o njih,
- odloča o prodaji in nakupu nepremičnin in druge lastnine društva,

- odloča o ustanovitvi sekcij,
- določa višino članarine,
- podeljuje naziv častni član oz. zaslužni član in druga priznanja društva,
- odloča o pritožbah zoper sklepe upravnega odbora, nadzornega odbora in disciplinske komisije,
- odloča o sodelovanju z drugimi sorodnimi organizacijami in vključevanju vanje,
- dokončno odloča o izključitvi člana iz društva,
- odloča o drugih zadevah, ki jih predlagajo organi in člani društva v skladu z namenom in cilji društva,
- imenuje predstavnike, ki zastopajo društvo v zvezah in združenjih, katerih član je društvo,
- odloča o prenehanju delovanja društva in združitvi društva.

O delu skupščine se piše zapisnik, ki ga podpišejo predsednik delovnega predsedstva skupščine, zapisnikar in dva overovatelja.

Skupščina je lahko redna ali izredna.

Redno skupščino sklicuje upravni odbor ob izteku delovnega leta. Za delovno leto se šteje čas med dvema rednima skupščinama, ki približno ustreza dolžini koledarskega leta.

Skupščina vsaka štiri leta voli predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika in člane upravnega odbora ter nadzorni odbor in disciplinsko komisijo.

Izredna skupščina se skliče po sklepu upravnega odbora, na zahtevo nadzornega odbora ali na zahtevo 1 tretjine članov. Upravni odbor je dolžan sklicati izredno skupščino v roku 30 dni od prejema zahtevka za sklic. Če upravni odbor izredne skupščine ne skliče v predpisanem roku, ga skliče predlagatelj, ki mora predložiti tudi dnevni red z ustreznimi materiali. Izredna skupščina sklepa le o zadevi, za katero je bila sklicana.

O sklicu skupščine in predloženem dnevnem redu morajo biti člani obveščeni najmanj 14 dni pred sklicem. Sklic skupščine se objavi na oglasni deski društva.

Skupščina je sklepčna, če je na seji prisotna več kot polovica članov. Če skupščina ob predvidenem času ni sklepčna, se zasedanje odloži za pol ure. Po poteku tega časa se sklepčnost potrdi, če je prisotnih najmanj 1/3 članov, vendar ne manj kot 10.

Skupščina sklepa z večino glasov prisotnih članov. Glasovanje je javno, na zahtevo najmanj enega člana se glasuje tajno. Volitve organov so tajne, kjer ima vsak član en glas.

5.4.2 Upravni odbor

Upravni odbor je izvršilni organ skupščine, ki opravlja organizacijska, strokovno-tehnična in administrativna dela ter vodi delo društva med dvema skupščinama po programu in sklepih, sprejetih na skupščini. Upravni odbor je za svoje delo odgovoren skupščini.

Število članov upravnega odbora je od 5 do 7, in sicer ga sestavljajo predsednik, podpredsednik, tajnik, blagajnik ter 1 do 3 člani. Število določi skupščina pred volitvami.

Predsednik in podpredsednik upravnega odbora sta po svoji funkciji tudi predsednik in podpredsednik društva.

Člane upravnega odbora voli skupščina za dobo štirih let. Posamezni član upravnega odbora lahko iz upravičenih razlogov odstopi iz upravnega odbora. V primeru odstopa lahko upravni odbor sprejme v svoj sestav največ dva nadomestna člana. To določilo ne velja za predsednika, tajnika in blagajnika društva, ki ju lahko razreši in nadomesti le skupščina.

Sestanke upravnega odbora sklicuje in vodi predsednik društva, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik. Upravni odbor se sklicuje po potrebi in je sklepčen, če je na seji prisotnih najmanj polovica članov. Veljavne sklepe sprejema z večino glasov prisotnih. V primeru neodločenega glasovanja pretehta predsedniški glas.

Upravni odbor izpolnjuje naslednje naloge:

- skrbi za uresničevanje programov društva,
- sklicuje skupščino in pripravi potrebno gradivo,
- izvršuje sklepe skupščine,
- skrbi za materialno-finančno poslovanje društva,
- upravlja s premoženjem društva,
- pripravlja predloge aktov društva,
- pripravlja predloge finančnega plana in zaključnega računa društva,
- vodi evidenco članov društva,
- ustanavlja in ukinja komisije društva, določa predsednika in število njihovih članov in njihove naloge,
- ob izteku mandata članov upravnega in nadzornega odbora, umetniškega sveta in disciplinske komisije pripravi predlog za nove člane le-teh.

Upravni odbor lahko ustanovi tudi dodatne delovne skupine, ki delujejo v okviru osnovnih dejavnosti društva in v skladu s statutom.

5.4.3 Predsednik društva

Predsednik zakonito zastopa društvo v odnosih z državnimi in drugimi organi ter z organizacijami doma in v tujini. Predsednik je odgovoren za delovanje društva v skladu s statutom in pravnim redom RS.

Predsednika voli skupščina za dobo štirih let ter je hkrati tudi predsednik upravnega odbora in član umetniškega sveta. Za svoje delo je odgovoren skupščini, upravnemu odboru in nadzornemu odboru. Sklicuje seje upravnega odbora in skupščine.

5.4.4 Tajnik društva

Tajnik je zadolžen za opravljanje strokovno-tehničnega in administrativnega dela. Imenuje ga skupščina za dobo štirih let. Za svoje delo je tajnik društva odgovoren upravnemu odboru in skupščini.

Naloge tajnika so:

- pripravlja in organizira delo za organe društva,
- vodi zapisnike o sejah organov društva,
- skrbi za obveščanje članov društva,
- pripravlja osnutke splošnih aktov društva,
- skrbi za urejeno poslovanje društva,
- izvaja druge naloge v skladu s sklepi organov društva.

5.4.5 Nadzorni odbor

Nadzorni odbor nadzoruje delo vseh organov društva in društva v celoti ter vrši stalni nadzor nad materialnim in finančnim poslovanjem.

Sestavljen je iz treh članov, ki jih voli skupščina za dobo štirih let. Člani znotraj odbora izvolijo predsednika.

Člani nadzornega odbora ne morejo biti hkrati tudi člani upravnega odbora in disciplinske komisije in v le-teh ne morejo odločati, imajo pa pravico udeleževati se vseh sej organov društva.

Nadzorni odbor se sestaja po potrebi in je sklepčen, če so prisotni vsi trije člani. Veljavne sklepe sprejema z večino glasov in je za svoje delo odgovoren skupščini, ki ji mora pismeno poročati vsaj enkrat letno.

5.4.6 Umetniški svet

Umetniški svet je imenovan s strani upravnega odbora za dobo štirih let.

Člani umetniškega sveta so:

- umetniški vodja društva, ki je hkrati vodja umetniškega sveta,
- aktivni korepetitorji, ki jih imenuje umetniški vodja,
- vodje skupin društva,
- predsednik društva.

Umetniški svet se sestaja po potrebi. Njegova sklepčnost se potrdi, če je na sestanku prisotnih najmanj polovica članov. Odločitve so sprejete z večino glasov. V primeru neodločenega izida odloča glas vodje. Za svoje delo je odgovoren upravnemu in nadzornemu odboru.

Umetniški svet izpolnjuje naslednje naloge:

- ohranja in razvija umetniško podobo društva,
- sestavlja program plesov in glasbe,
- sestavlja program vaj,
- oblikuje postave plesalcev in godbenikov za nastope in gostovanja,
- skrbi za kakovost plesalcev in godbenikov,

- skrbi za izobraževanje članov umetniškega sveta,
- po potrebi ustanovi dodatno delovno skupino, ki deluje v okviru osnovnih dejavnosti društva.

5.4.7 Umetniški vodja

Umetniški vodja izpolnjuje naslednje naloge:

- skrbi za ohranjanje in razvijanje umetniške podobe društva,
- nadzoruje delo korepetitorjev in vodij skupin društva,
- sklicuje sestanke umetniškega sveta,
- skrbi za programsko izvedbo obletnic, letnih koncertov in večjih nastopov društva,
- sodeluje z ostalimi organi društva,
- na skupščini poroča o opravljenem delu v preteklem obdobju in predstavi plan dela,
- predlaga upravnemu odboru svojega naslednika.

5.4.8 Disciplinska komisija

Člane disciplinske komisije voli skupščina za dobo štirih let. Sestavljajo jo trije člani in trije namestniki. Člani med seboj izvolijo predsednika.

Disciplinska komisija se sestaja po potrebi na podlagi pisnih zahtev članov ali organov društva. Odločanje poteka na enak način kot pri nadzornem odboru.

Disciplinska komisija o svojem delu poroča na skupščini, ki ji je neposredno odgovorna.

Disciplinske kršitve, ki jih obravnava disciplinska komisija, so naslednje:

- kršitve določb statuta društva,
- nevestno in lahkomišno sprejemanje in izvrševanje sprejetih zadolžitev in funkcij v društvu,
- neizvrševanje sklepov organov društva,
- dejanja, ki kakorkoli škodujejo ugledu društva,
- povzročitev materialne ali na drug način povzročene škode.

Disciplinska komisija v skladu z disciplinskim pravilnikom izreka naslednje disciplinske ukrepe:

- opomin,
- javni opomin,
- izključitev.

Zoper sklep, ki ga izda, ima prizadeti v skladu z disciplinskim pravilnikom v 15 dneh pravico do ugovora in do ponovne obravnave. Zoper sklep druge obravnave se ima prizadeti možnost pritožiti na skupščino kot drugostopenjski organ.

5.5 FINANCIRANJE DRUŠTVA

Odredbe za upravljanje s sredstvi društva, finančne in materialne listine podpisujeta predsednik in blagajnik društva.

Premoženje društva predstavljajo vse premožnine in nepremičnine, ki so last društva in so vpisane v inventarno knjigo. S premoženjem upravlja upravni odbor. O nakupu in odtujitvi nepremičnin pa odloča skupščina.

Društvo razpolaga s finančnimi sredstvi v skladu s programom in letnimi finančnimi plani, ki jih sprejme skupščina. Na redni letni skupščini člani vsako leto obravnavajo in sprejmejo zaključni račun.

Dohodki društva so:

- članarina,
- sredstva, pridobljena s kandidiranjem na javnih natečajih in razpisih,
- sredstva, pridobljena z organizacijo prireditev in izobraževalnih oblik,
- sredstva, pridobljena od državnih organov in lokalnih skupnosti,
- darila, volila, sponzorstva in prispevki posameznikov, organizacij in donatorjev,
- delež sredstev iz Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti,
- drugi prihodki.

Če društvo pri opravljanju svoje dejavnosti ustvari presežek prihodkov nad odhodki, ga mora nujno porabiti za izvajanje dejavnosti, za katero je ustanovljeno. Vsaka delitev premoženja društva med njegove člane je nična.

Društvo razpolaga s finančnimi sredstvi v mejah odobrenega finančnega načrta.

Materialno in finančno poslovanje mora biti v skladu z veljavnimi predpisi, ki veljajo za društvo. S posameznimi sponzorji in donatorji lahko upravni odbor in v njegovem imenu predsednik društva sklene posebno pogodbo o medsebojnih obveznostih.

Finančno poslovanje društva se odvija preko transakcijskega računa pri pooblašteni banki.

Finančno in materialno poslovanje je javno ter ga vodi blagajnik na podlagi pravilnika o finančno-materialnem poslovanju, s katerim društvo določi način vodenja in izkazovanja podatkov o finančno-materialnem poslovanju društva, ki mora biti v skladu z računovodskimi standardi za društva.

Za pomoč pri urejanju finančno-materialnih zadev lahko društvo najame finančnega strokovnjaka v skladu z veljavno zakonodajo s področja delovnega prava.

5.6 PREGLED FINANC DRUŠTVA

Tabela 6: Prikaz prihodkov in odhodov v letih 2005, 2007 in 2008

PRIHODKI		leto 2005 (€)	leto 2007 (€)	leto 2008 (€)	Povprečna struktura	Indeks 2008/2004	Povprečna letna stopnja rasti
	financiranje redne ljubiteljske dejavnosti		2.404,59	3.845,01	3.056,28	31,1 %	127,1
financiranje kulturnih projektov		1.606,58	1.325,00	800	12,5 %	49,8	-16,0 %
nastopi		1.097,65	1.273,00	1.350,00	12,4 %	123,0	5,3 %
članarina		73,03	148	420	2,1 %	575,1	54,9 %
vstopnina		442,33	599	280	4,4 %	63,3	-10,8 %
sponzorska in donatorska sredstva		417,29	5.010,00	4.540,00	33,3 %	1088,0	81,6 %
sofinanciranje ogrevanja		325,53	651,47	247,52	4,1 %	76,0	-6,6 %
obresti		13,82	4,6	4,12	0,1 %	29,8	-26,1 %
SKUPAJ		6.380,81	12.856,08	10.697,92	100,0 %	167,7	13,8 %
ODHODKI							
redna dejavnost (vodje)		1.819,43	1.879,35	2.081,54	19,6 %	114,4	3,4 %
izobraževanja, seminarji, prijavnina		62,59	486,19	185,75	2,5 %	296,8	31,3 %
stroški koncertov in nastopov		1.246,72	1.526,90	4.408,15	24,3 %	353,6	37,1 %
noše in inštrumenti		1.800,15	4.624,78	708,2	24,2 %	39,3	-20,8 %
potni stroški		296,49	986,87	260,18	5,2 %	87,8	-3,2 %
pisarniški material, urejanje in ogrevanje prostorov		1.844,05	241,31	2.917,72	17,0 %	158,2	12,2 %
stroški vodenja transakcijskega računa		159,17	143,58	126,88	1,5 %	79,7	-5,5 %
ostali stroški		591,3	859,47	243,77	5,7 %	41,2	-19,9 %
SKUPAJ		7.819,91	10.748,45	10.932,19	100,0 %	139,8	8,7 %

Vir: KUD Oton Župančič Vinica (2005, 2007, 2008)

Če pogledamo zgornjo razpredelnico, opazimo nihanje skupnih prihodkov in odhodkov v letih od 2005 do 2008. Glede na hipotezo 4, ki sem jo zastavil na začetku diplomske naloge, je iz podatkov, ki sem jih zbral, razvidno, da se sredstva lokalnih skupnosti oziroma občin za dejavnost društev vsako leto povečujejo, vendar pa je pri tem pomembno povedati, da vsako leto dobijo posamezna društva različne zneske (enkrat višje drugič nižje) za financiranje svoje ljubiteljske dejavnosti. Kot je razvidno iz zgornje razpredelnice, so prihodki (dajatve) iz občine vsako leto zelo različni. Višina zneska je odvisna predvsem od delavnosti društva, kajti z več zastavljenimi projekti obstaja možnost pridobiti več denarja iz občinskega proračuna. V zgornji razpredelnici lepo vidimo te razlike med letoma 2005 in 2008, kjer je društvo leta 2005 dobilo za dobrih 600 € manj finančnih sredstev. Največ prijavljenih in izvedenih

projektov je imelo društvo leta 2007, kar priča tudi podatek, da mu je občina nakazala slabih 800 € več sredstev kot v letu 2008.

Torej iz zbranih podatkov lahko to hipotezo v nalogi OVRŽEM. Menim, da se denarna sredstva društev ne povečujejo na račun zvišanja finančnih sredstev občin.

To je razvidno tudi iz tabele 6, kajti če bi hotel hipotezo potrditi, bi morali biti prihodki iz naslova občine vsako leto višji.

6 ZAKLJUČEK

Menim, da je ljubiteljska kultura v Sloveniji dobro razvita, saj je bilo do leta 2009 registriranih 4.744 produkcijskih enot (društev in skupin), kar je po mojem mnenju zelo veliko glede na velikost države. Še bolj vzpodbudno je to, da po podatkih, ki sem si jih pridobil, to število iz leta v leto narašča. To pa pomeni, da se kultura v državi razvija, kar ugodno vpliva na medsebojne odnose med ljudmi.

Veliko vlogo pri delovanju društev imajo Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in lokalne skupnosti. Oboji predstavljajo glavni vir prihodkov pri izvajanju ljubiteljske dejavnosti ter financiranju kulturnih projektov.

Menim, da je osnovno dejavnost treba zagotoviti vsem; društvom, katerih produkcija je obsežnejša in na višji kakovostni ravni, pa bi bilo potrebno zagotoviti ustrezno večja sredstva. S tem bi zagotovili večji razvoj in boljšo razpoznavnost ljubiteljske dejavnosti doma in v svetu.

Če povzamemo ugotovitve štirih hipotez, katere sem predstavil v uvodu, lahko ugotovimo sledeče: število prebivalcev ne narašča hitreje kot število produkcijskih enot, medtem ko število obiskovalcev narašča hitreje kot število produkcijskih enot. To hipotezo sem delno ovrgel, vendar nam je pokazala zanimiv vzorec. Število obiskovalcev narašča bolj kot število prebivalcev, kar pomeni, da se kulturna ozaveščenost v Sloveniji dviguje. Ker je manjši prirast števila prebivalcev kot števila obiskovalcev, lahko sklepamo, da se za obisk kulturnih prireditev odloča čedalje več ljudi. To je vzpodbuda za kulturna društva, saj jim daje potrditev za njihovo delo, ki temelji na ljubiteljski dejavnosti in ohranjanju kulturne dediščine.

Število produkcijskih enot se iz leta v leto povečuje. Dovolj zgovoren je podatek, da so produkcijske enote leta 2008 v primerjavi z letom 2004 narasle za skoraj petino. To pomeni, da se ljubiteljska dejavnost v Sloveniji razširja in iz leta v leto nastajajo nova društva in skupine. To je za razvoj slovenskega kulturnega prostora zelo pozitivno, opominja pa, da je prav zaradi tega razloga vsako leto potrebno nameniti več javnih sredstev za financiranje ljubiteljske dejavnosti. Če pogledamo predzadnjo hipotezo, lahko vidimo, da lokalne skupnosti namenjajo iz leta v leto več sredstev kulturnim društvom kot Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. To pomeni, da občine v državi vseeno najbolj poskrbijo za društva, ki so v njihovi krajevni pristojnosti.

Kot je prikazano v tabeli 3, je vsako leto res namenjenih več javnih sredstev za financiranje kulturnih društev. Koliko teh javnih sredstev pridobi posamezno kulturno društvo, pa je odvisno od števila projektov, ki si jih društvo zastavi in prijavi na razpisih. S to ugotovitvijo lahko ovzremo tretjo hipotezo, saj višina pridobljenih javnih sredstev ni odvisna zgolj od razpoložljivih javnih sredstev, temveč od aktivnosti društva.

V prihodnosti si želim predvsem še več pozornosti države do kulturnega področja, kar pomeni več sredstev za kvalitetno izvajanje ljubiteljskih dejavnosti.

LITERATURA

- Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Gradivo za razpravo, Ljubljana, 2008.
- KRALJ, Darja. Financiranje društev kot prostovoljnih neprofitnih organizacij, diplomsko delo, Ekonomska fakulteta, Ljubljana, 2006.
- KUD Oton Župančič Vinica. Zbornik, Vinica, 2004.
- LAUFFER, Armand. Strategic marketing for non-for-profit organizations. The Free Press, A Division of Macmillan inc., New York, 1984.
- TERŠAR, Igor. Decentralizacija, Razdržavljanje in privatizacija na področju kulturnih dejavnosti, Ljubljana, 2007.
- TERŠAR, Igor. Vstopnine, Ljubljana, 2006.

VIRI

- Društva. URL=«<http://www.drustva.com/>«. 4.8.2009.
- Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Analiza stanja na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti. URL=«http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Zakonodaja/Analiza_stanja/11.pdf«. 17.8.2009.
- Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. URL=«http://www.ds-rs.si/dejavnost/posveti/posvet_15072003/tersar.htm«. 16.7.2009.
- KUD Oton Župančič Vinica. Finančno poročilo, 2006.
- KUD Oton Župančič Vinica. Finančno poročilo, 2007.
- KUD Oton Župančič Vinica. Finančno poročilo, 2008.
- KUD Oton Župančič Vinica. Folklorna skupina. URL= »http://kud-vinica.si/index.php?option=com_content&task=view&id=44&Itemid=69«. 2.6.2009.
- KUD Oton Župančič Vinica. URL= »http://kud-vinica.si/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=5&Itemid=48«. 2.6.2009.

- PIC. Nevladne organizacije.
URL=«http://www.pic.si/index.php?option=com_content&task=view&id=143&Itemid=179#Kaj_razumemo_pod_pojmom_nevladna_organizacija?«. 5.8.2009.
- Pravilnik o vsebini, obliki in načinu vodenja registra društva. Ur. list RS, št. 5/07, 56/08.
- Statistični podatki KUD Oton Župančič Vinica, Vinica, 2009.
- Statistični urad Republike Slovenije. Pomembnejši statistični podatki o Sloveniji. URL=«<http://www.stat.si/doc/pub/PSP/00-PS-912-0908.pdf>«. 13.8.2009.
- Statistični urad Republike Slovenije. Prebivalstvo. URL=«http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2505«. 13.8.2009
- Statut KUD Oton Župančič Vinica. Ur. list RS, št. 60/95, 49/98, 23/96, 89/99, 80/04.
- STUDEN, Marko. Statistični podatki JSKD, Ljubljana, 2009.
- TERŠAR, Igor. Zakon o društvih, Seminarska naloga, Ljubljana, 2003.
- Ustava Republike Slovenije
- Zakon o društvih. Ur. list RS, št. 61/06, 91/08, 102/08, 58/09.

SEZNAM TABEL

Tabela 1: Struktura dejavnosti	14
Tabela 2: Obseg produkcije v letih 2004-2008.....	17
Tabela 3: Financiranje ljubiteljskih kulturnih dejavnosti v letih 2004-2008.....	27
Tabela 4: Sredstva lokalnih skupnosti za ljubiteljsko dejavnost.....	30
Tabela 6: Prikaz prihodkov in odhodov v letih 2005, 2007 in 2008.....	47

SEZNAM GRAFOV

Graf 1: Prikaz števila članov glede na število produkcijskih enot	15
Graf 2: Prikaz števila obiskovalcev na posamezno prireditev.....	17
Graf 3: Prikaz razporeditve finančnih sredstev kulturnim društvom	27
Graf 4: Prikaz števila registriranih društev v letih 2004-2008	32

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

ZKPOS = Zveza kulturno-prosvetnih organizacij

ZKO = Zveza kulturnih organizacij

JSKD = Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti

NVO = Nevladna organizacija

KUD = Kulturnoumetniško društvo

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Podpisani Tadej Špehar, študent visokošolskega strokovnega programa Uprava, prva stopnja z vpisno številko 04034283, izjavljam, da sem avtor diplomskega dela z naslovom DELOVANJE KULTURNEGA DRUŠTVA IN MOŽNOSTI FINANCIRANJA.

Dovolim objavo moje diplome na internetu.

Diplomsko delo je lektoriral Helena Vukšinič, prof. slovenščine in univ. dipl. lit. komp.

Ljubljana, 1.10.2009

Podpis: